

2
2569.
10
1714
17a
DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

De

MEDICINA
MEDICINÆ CURIOSÆ

QUAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRAN-
DENBURGICO, RELIQVA;

GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,
PRÆSIDE

DN. GEORGIO ERNESTO STAHL,
CONSIL. AUL. ET ARCHIAT. REG. MED. ET RER. NATU-
RAL. PROFESSOR. PUBL. ORDIN. ACAD. NAT. CUR. COLLEG.
LONGE DIGNISSIMO,

DN. PATRONO, PRÆCEPTORE, AC PROMOTORE SUO
omni Observantia atque Honoris cultu et atem colendo,

PRO GRADU DOCTORIS,

Summisque in Arte Medica Honoribus, Insignibus, ac Privilegiis
Solenni obtinendo more Majorum

Ad d. Februar. MDCCXIV. horis ante & pomeridianis

IN AUDITORIO MAJORI

Publico Eruditorum examini submittitis

Autor & Respondens

JOHANNES FRANCISCUS DONZELINA

Genevensis.

MEDICINÆ PRACTICUS

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Literis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
De
MEDICINA MEDICINÆ
CURIOSÆ.

PROOEMIUM.

Vulgaris occurrit in Æ-

sopi vitæ curriculo mentio atque
traditio, quod cum aliquando
Æsopus, una cum sodalitiis man-
cipiis quibusdam formosis & spe-
ciosis, in foro publice divenden-
dus expositus fuisset, & unus
ex sociis ad quæstionem, quantum

& in quo instructum & exercitatum se profiteatur, re-
spondisset: se in omnibus esse versatum; aut, se omnia
callere, gloriosè mentitus sit, hic Æsopus posthæc simili-
ter interrogatus, in quonam ille profecisset, responsam
dederit, se plane nihil scire: Et quidem eam ob causam,
quia socius vicinus, omnia intellectu comprehendisse
glorietur, ita nihil superesse aut superfuisse, quo ipse po-

tiri unquam potuisset: Simplex hæc responsio arrisit
 emtori, & conciliavit Æsopo gratiam. Hæc scena, o-
 ptimo jure, ad duplicem Medicinæ, tam Theoreticæ
 quam practicæ, statum, applicari potest; dum unus
 speciosus est, & cum multa ostentatione turgidus, in
 omnes curiositates, novitates, speculationes, & myste-
 ria naturalia imminens; alter vero simplex, planus,
 cordatus, perspicuus, nihil simulatus nihil evanido
 ornamento & splendori indulgens, sed veritati, (quam,
 licet omnes declament, vix tamen multi verum
 hoc verbum capiunt, intelligunt, nedum qui-
 dem possident) simplici methodo studens; propterea
 etiam prior medicinæ facies omnem fere sapientiæ &
 certitudinis thesaurum mentitur, ut posteriori nihil ni-
 si simplicitas supersit. Unde vero etiam est, ut secun-
 dum vulgarem, sed veram, philosophorum sententiam,
 quo simplicius eo melius quid æstimeretur & præferat-
 ur; quam tamen semitam πολυπραγμοσύνη toti intenti,
 in verlo pede insistant, & quo curiosius & speciosius
 quid est, eo perfectius illud dicant, asserantque. Ob id
 fatum, vulgo medicinam premens & offendens, Bagli-
 ,vio in Praxi Medica Medicinæ quadrare, videtur prisca
 „fabula de Scylla, quæ speciosa virginis vultum pectus-
 „que referebat, circa uterum vero monstra latrantia
 gestabat: dum videlicet omnia in Medicina jucunda,
 speciosa, formosa, & splendida esse urgentur, & cum iis-
 dem animi molles, incauti, cæci, præcipites, inconstan-
 tes, & adhuc vagis curiositatibus immergi & insudantes,
 ad res vero serias inepti aut impatientes, irrequiescunt &
 decipiuntur: Loquor vero de illa πολυπραγμοσύνη & πο-
 λυλογία

λυμαθεία, quæ nihil utilitatis medicinae unquam acquirit, sed animos à seriosis ita detinet, ut solidiores & utiliores respectus, negligentius & incuriosius tractentur, & sic semper saltus extra choream committantur. De quo statu etiam veteres elocuti sunt: *πολυμαθεία ὄν δ' ἰδύασται*. De tali ostentatione in rebus scientificis non male Cicero asserit: *quod non doctus sed curiosus ille sit, qui plus docet, quam scit*: cum quo illud *Isocratis contra Sophistas* consentit: *non magnas efficiunt artes qui falsa circa illas iactare suscipiunt, sed illi solum, qui, quod in qualibet arte revera inest, illud pervestigare & erare satagunt*. Ita enim sane in rebus vitam humanam attingentibus non sufficit, fingere quædam, quæ ob speciem externam animis facile inhaerescunt, aut supponere, quæ forte ita esse possunt, aut probabiliter fieri queunt, excogitare nova, quæ cognitioni naturæ humanæ penitus repugnant, cum tamen nullus Aesculapio gallum spondere, & Medicinæ sacraria vel penetralia exquilite imitari & ingredi queat, nisi qui ad *Hippocratis, Celsi & Galeni* monitum, exquisitè naturæ vires, vias, methodos, inclinationes, ordines, motus & fines intellexerit & exploraverit; sed quicumque supra vulgus sapere affectant, & simplici demonstrationi contrariantur, idem illud committunt, sed idem illud experiuntur, quod *Thaleti Milesio* accidit, cui à famulo suo hæc animadvertio & consideratio commendata fuit, dum ille, siderum contemplationi, observationi, & inspectioni totus inhaerisset, & propterea in foveam ante pedes constitutam incidisset: quod frustra & inutiliter in cælum transferantur speculationes, si rerum ante pedes positarum constitutio non innotescat; quo coincidit,

dit, quod *Alexis apud Asbenaum* suppeditat: ἐγώ μιν αἰδο-
 ῦμαι. καὶ ἐγώ μιν συγγνώμης. Idem comitunt, qui in Me-
 dicina, tantum inaudita, stupenda, rara, iucunda, jocosa,
 nova, variantis, exotica, ex omni terræ angulo conqui-
 sita, & propterea speciosa, oculos delincentia, & in-
 continentis ac præjudiciosos animos captantia, glauco-
 mata, phalmata, phantasmata, sub diversa figura & specie
 sese offerentia, affectant, & de iisdem per omnes tropos
 & superlativas commendationes, theticas magis quam
 hypotheticas, & fabulantur & garrunt, indeque philolo-
 gicæ medicæ inhærentes, multa de his novitatibus di-
 cunt, pauca probant, multa speculantur, pauca experi-
 untur, multa arripiunt, pauca connectunt, multa fieri
 posse asserunt arguuntque, pauca fieri solere percipiunt,
 & ita ipso facto cognoscunt, quod *Celsus* dixit, morbos
non eloquentia sed remediis curari, & quod *Seneca* asseve-
 ravit, *Philologiam non efficere artificem*; ut propterea sem-
 per verum maneat, quod *Chrysolomus* confessus est, quod
peregrina doctrina multas jactans nugas, & multa detinens
auditores loquacitate, vacuis tandem manibus dimittat, ne-
que magnum neque parvum lucratos emolumentum. Et
 quamquam vulgo Medicina, duplici fundamento niti
 asseratur, ratione videlicet & experientia: ita tamen mul-
 toties evenit, ut ratio pro ratione habeatur, quæ tamen
 nulla est ratio; ut experientia supponatur, quæ tamen
 non est fide digna experientia: nam ratio multoties
 mutatur in speculationem, imaginationem, credulita-
 tem, superstitionem, præjudicium, aut præmaturationem
 conclusionem, alienarum rerum applicationem, & ani-
 matarum cum inanitatis confusionem: experientia
 vicis-

vicissim multoties non nisi temeraria experimentandi
libido est, ut in hac, dictum de omni & dictum de nullo, quid
rarius quid frequentius, quid unquam, quidve nunquam
occurrat, valde offendatur, & perverso modo a parti-
culari ad universale mala instituat argumentatio; &
quod uni forte accidit, illud pro experientia expona-
tur, indeque speciosa quaedam circumstantia, novum
arcanum, nova methodus &c. obrudatur, & pro praxi
medica habeatur. Dolendum sane est, quod nostris tem-
poribus Medicina adeo sit deperdita, & a primo fonte
verae sinceritatis & simplicis atque sincerae veritatis aber-
ret, magis alienis vel inveniendis vel propagandis sit in-
tenta. Turpe quidem nunquam est, veritatem aliquan-
do agnoscere, sed turpius est, diu veritati contumacius
resistere, & ex una errorum abyfso semper in novas ce-
spitare. Semper aliquid novi, raro aliquid ve-
ri: inde etiam contigit, ut, dum Medici ipsi, cum
Medicina tantas scenas agunt, alii ad forum Medi-
cum non spectantes, de Medicina & somnient & garri-
ant; hinc physicus pro auctoritate pugnat, quod ad
Medicinam e Philosophia naturali primus aditus conce-
datur: inde Chemicus audacter urget servitutum a Me-
dicina, ita alius necessitatem absolutam, statica, hydro-
statica, mechanica &c. in Medicinam extollit, uti qui-
dam ex libro Hippocratis de Dieta Musicam ad Medici-
nam necessariam & utilem, & quam non aliam scien-
tiam, pugnant. Et si domestica tandem subsidia defice-
re videntur, ad hanc rem velut mercenariam, exotica &
peregrina, pretiosa & speciosa, magnalia, venalia, magna
cura, temporis jactura, impensarum dispendio, conqui-
run-

runtur & corraduntur, in unam veluti massam rediguntur & commiscuntur, inde enascitur Medicina Curiosa, quæ quomodo etiam frætuosa esse possit aut debeat, sæpius quidem meditabar, tanto magis quum animum meum ipsa experientia docuerit, ut quo major labor curiositati adhibeatur & accedat, eo major gradus utilitati & veritati subtrahatur & decedat: hinc quum specimen inaugurale Medicum mihi incumbat edendum, comprehendi peculiari studio hanc occasionem, & mecum constitui brevissima delineatione exponere **MEDICINAM MEDICINÆ CURIOSÆ**. Hoc ipsum vero, ne, ut vulgo quidem fieri solet, dum veritas invidiam parit, sinistra cedat, odium & fastidium subeat & acquirat, sed præfixum scopum assuetur, veritatis filum semper teneat, & fructum Medicinæ prævisum & præmeditatum eo certius & largius ferat, est quod à divina clementia humillimis precibus voveo atque rogo.

§. I.

DUm animus est *Medicinam* pro *Medicina* & quidem *triviali Curiosa* conscribere & ordinare, potest ferme in ipso limine labor hic videri ut inutilis & haud necessarius; quamprimum vero innotuerit vulgaris Medicinæ curiosæ constitutio atque indoles, facile liquebit, an talis, quæ *curiosa* vocatur Medicina, correctione, emendatione & reformatione, id est Medicina, indigeat. Vulgo quidem Curiosum illud dicitur, quod in genere non est commune aut vulgare quid, quod vero imprimis hominis ingenium & phantasiam excitat, excollit & afficit, quod ratiocinationis & præfigurationis usum præsupponit, & in externas tales actiones, & operationes sese diffundit, quæ hos animi internos sensus respiciunt, quo tandem

dem accedit levis usus dijudicationis harum rerum sive dis-
jectorum, secundum æstimationem grati & jucundi, aut ad-
versi & alieni; accedit & applicatio quedam illius, quod cu-
riosi appellationem ruetur, ad diversas res scientificas, & di-
sciplinas, imo etiam artes. Non aberravero, si *Curiositatem*
ad hodiernos mores accommodatam, cum *Plauto in Stichis*
& *Aululariâ*, & *Horatio* appellavero *studium rerum aliena-
rum*; quemadmodum etiam *Dionysius Lambinus*, *Commen-
tario in Plautum*, *curiosos homines, curis alienis confectos &
emaciatos, aut qui nimis multum aliena, & non necessaria,
curant*, nuncupat: sic *Favonialis* curiosos appellat, qui *curæ
habent scire res ad se non pertinentes*. Unde *Plato* curio-
siratam vocat *Studium inutilitatum humanarum*; cui aliquo
modo consentiant, *Gellius in Noct. Atticis* & *Plutarchus de
Cur.* uti germani curiosos *vorwüßige Leute*, hoc sensu signifi-
care solent, quasi genio & ingenio suo nimium indulgeant,
plus speculentur, quam experiantur, aut quam proficit; plus
phantasiæ studium excolant, & superfluis aut alienis com-
prehendendis & intelligendis inhæreant.

§. II.

Uti vero duplici acceptione generalis hic est **CURIO-
SI** sensus, ita occurrit etiam duplex *specialior* Curiosi si-
gnificatio: quando animus humanus res contingentes & tam
internis quam externis sensibus plus rarius occurrentes ita
perspicit, ut earum affectiones & qualitates vulgo dictas vel
occultas vel intricatas, vel specificas vel rariores, non mo-
do quoad speciem facti sive *τὸ εἶναι* assequatur, sed & in caus-
fas earundem sive *τὸ διὰ τί* inquiret, & vel ex aliis similiter
abstrusis, vel longe lateque collatis fundamentis earundem
modum fieri, essendi & finiendi evolvat, aut explicare con-
tendat, vel quando, *κατὰ τὸ ἀλλήλῃς Παντασίας*, de omnibus
admirationem vulgo excitantibus, aut delectationem pro-
moventibus, rebus, visum & phantasiam incidentibus, disse-
reres, speculari, agere & operari, non veretur. Quasi hæc

singula, quæ in macrocosmo, & microcosmo occurrunt, propterea contingant, ut homo de iisdem loqui & confabulari debeat, nec quicquam sine censura dimittere; & talis est illa πολυπραγμοσύνη, quæ superflua & inutilis existit seris Medicinæ.

§. III.

Neutiquam tamen duplex specialissima Curiosi accēptio reticenda est, quæ tamen bonum sensum infert; *primò*, quando quilibet in sua sphaera, id est scientia & peritia, ita laboriosus est & attentus, ut non vulgaria & communia, aut crassa contingentia, solum advertat, sed & licitam aliquam εὐσχημοσύνην profequatur, in re qualibet concinnum ordinem & electam methodum inquirat, & quæ ad illustranda, confirmanda, & excolenda, dogmata & experimenta, faciunt, ex aliis exacte convenientibus circumstantiis colligat: omnem vero confusionem, & perversam applicationem, & violentam connexionem, evitet: quo nihil utilitate sua destituatur, sed quo singula ad scientiam & artem ita pertinentia in pragmatologica veritate tractentur, conferentur & exercentur: quæ curiositas etiam ad medicum forum extendenda est atque conferenda, ita tamen, ne illud Hippocratis de Artic. de tali curiositate dici unquam possit aut debeat, videlicet *turpe est, sicut in omni arte, sic non minus in Medicina, multam turbam multam ostentationem & multum rûmorem concitare, deindeque nullam utilitatem asferre.* *Secundò*, quando quilibet aliarum ministrantium & vicariarum disciplinarum atque artium studio & culturæ ita intentus est, ut in hisce animum suum adeo excolat, quo in altioribus & sublimioribus studiis expeditiori atque meliori successu, proficere queat: ubi tamen iterum, maxima cautela opus est, ut una quidem disciplina propter alteram tractetur, nulla vero propterea excolatur, ut necessario alteri immisceri & confundi debeat. Quod præcipue in Medicina tenendum, & servandum est: quemadmodum *dicu-*

diculum esset artes liberales propterea discere, ut per carmina medicinam sive statum vitæ & morborum exponere, pulsus rhythmum ex Musica indicare & explicare, aut ex physica, chymica Mathesi &c. Medicinam physicam chymicam Mathematicam-Staticam exponere & effingere gestiamus.

§. IV.

Quemadmodum porro *πολυπραγμοσύνη* & quidem trivialis atque sciola vulgaris referente *Gellio*, magis circa agenda quam credenda versatur, & quidem monente *Aristophane* circa res ad nos nihil pertinentes tractandas & exercendas occupatur: ita discernenda, in primis statim lineis, est, curiositas *Theoretica* & mere speculativa, à practica & *pragmatica*. Utraque non levia aut exigua damna unicuique discipline & arti infert; unde utriusque tractatio, cum summa circumspectione, & necessaria prudentia, commendanda est. Illa, nimirum Theoretica & speculativa curiositas facile aberrat in selectu subjectorum cum quibus versatur, & objectorum, quæ in illis subjectis observat & inquirat: mox enim peccat quoad multitudinem illorum, alibi quoad obscuritatem horum, dum videlicet illa quæ caput humanum quandoque transcendunt, sub censuram trahit, neque paucis comprehendendis & evolvendis intenta est, sed multi-scientiam & suspectam *πολυμαθεύω* affectat, atque animum per innumeras velut species distrahit, in superficie alicujus rei hæret & subsistit, externis, sensum ferientibus circumstantiis, & ita nunquam uni rei exacte intenta & attenda, semper diffusa & confusa manet: ratione vero objectorum sive qualitarum, mutuarum proportionum, habituum, relationum connexionum, dependentiarum usum, effectuum, influxuum, concursuum, ita per quosvis terræ angelos oberat & circumspicit, unde causas, vel crassa possibilitate innixas, vel fragili probabilitate inherentes, conquirat: vel ea universalibus & genericis causis, ad specialissimas facti species, argumentetur, & ad Magnetismos, Sympathias, Antipathias

thias, appetitum, gaudium, & tendentiam similis ad simile, provocet, aut motus, motus ordines, & concreatas, inditas, in- violabiles motuum & ordinum leges, voluntatem divinam, necessitatem implantatam, nisum, vim, potestatem motricem, aliasque excogitatas, generales & longè distantes, causas, declamet & accuset.

§. V.

Altera, quæ Practica & Pragmatica est Curiositas, æque facile a via veritatis & utilitatis aberrat, ni exquisita cir- cumspessione & prudentia suffulta, res & negotia sua con- stanter & attentè traçter; sin verò secus processum suum in- fringat, non nisi jejunis & sterilibus experimentis suscipien- dis, probandis, vix vero approbandis & comprobandis seu confirmandis, operam det, varia aggrediatur, & crassos illo- rum effectus atque usus inquirat, ab uno effectu ad Numeri- cam applicationem & experientiam provocet, vix vero con- stanter & patienter confugiat, & ex insufficienti tali experi- entia innumera porifinata ducat, trahat, fingat & pingat; aut res etiam adgrediatur sine omni sensu & ratione, ex nuda experimentandi audacia & libidine; alterationes, quæ nullius utilitatis sunt, annotet, & de illis fastuose, operose, & luxu- riose, per centumimo mille speculationes, nihil connecten- tes philosophetur, & quidquid re ipsa atque actu ipso non contingit, ultro, quo hæc Chimæra splendidior compareat, aliquid affingat, quod experientia tandem contrariatur, eandemque magis confusam atque laceram reddit. Aut contingit etiam, ut una experientia confundatur cum altera, quasi necessario una alteram fideliter efficere, (modo semper illustrationes inde, sed fide dignæ, sperandæ & expectandæ essent,) suffulcire, fundare, & absolvere debeat: inde artes, & artificiosa producta, ludicrè commiscentur cum Naturæ, & proximis aut essentialibus naturæ effectibus: ut in futu- rum oraculo ex tripode opus sit, quo exacte differentia in- ter artificialia & naturalia, inter res per naturam dirigi soli-
tas

tas, & arte confectas, & inveniatur & cognoscatur: Quam quidem diversitatem, etiam in curiositate præctica tenendam commendant viri magna curiositate famigerati, *Molebranchius, Schottus, Sanctorius, Ramazini, Cranius* alique; æt modo ipsi non violaverint proprias suas animadversiones & leges.

§ VI.

Promeruit hæc Curiositatis consideratio, pensitatum magis atq; attentam evolutionem in Medicinâ; unde cum de utili curiositate in foro Medico peculiari labore agendū sit, ita de Medicina Curiosæ Medicinæ hoc loco agere præcepi; necessariū propterea judicavi, quo de hac re seorsim disseratur, tanto magis cum vulgaris *εὐχρημοσύνη* & *πολυπραγμοσύνη* in Medicina, non levia damna & offendicula obrulerit, ut propterea antiquæ veritates Medicæ, vel plane oblitterentur, vel oblivionis populo obtegantur, vel ad admirationem confundantur, imo pervertantur & retorquantur. Unde ne novitates speciosæ & scrupulosæ proferantur, simplicioribus, planioribus, & veritati magis consonis, respectibus opus est; necesse itaque fuit, quo a Viris solertioribus hæc veritates veterum, quasi jam profundè sepultæ, iterum revocentur, illustrentur, confirmentur, in ordinem conspicuum & perspicuum redigantur, & ita in realem Medicinæ utilitatem convertantur. Horum ductum ego secutus, dum in Theoriâ æque, ac usu præctico, sive experientia, abunde perspexerim tales nævos, ex triviali, & sciola, seu gloriosa illa, curiositate emergentes, quæ scientiam & artem Medicam hodie, proh dolor, multum, & plus quam prioribus aut prioribus ævis, premit; Unde non modo necessarium, sed & utile judicavi, quo tales Errores, si non alii videri velint, tamen certe Medici, id est, tales speculationes & exercitationes, quæ, licet in sua sphaera culpæ non semper possint, neque debeant, in medicina tamen sentinam & abyssum errorum & damnorum innumerorum stabiliunt, & constituunt.

detegantur, & excutiantur. Quamvis quidem me minime lateat, quam difficile sit, hoc Augiæ stabulum repurgare velle; tantum vero præstare studebo, quantum & veritas meretur, & conscientia indicat, & vires suppeditant atque permittunt.

§ VII.

Loquor vero de illa curiosa Medicina, quæ ægra, labilis, infirma, manca, sterilis adeoque confusa & perversa est. Quæ propterea, Medicinâ, tam consultatrice, quam auxiliatrice indiget; Qualis non alia est, quam simulata, diffusa & vagabunda quedam cognitio, quæ posthabitis proximis, utilibus, & necessariis, respectibus, in Observatione vitæ & sanitatis, tam integræ, quam declinantis, tenendis, & inquirendis, in alia subjecta & objecta, ad hominem, neque sanum, neque ægrotantem, præprimis non vivum, haud pertinentia, immersa, similibus exercitationibus & applicationibus intenta, plurimum rationibus a priori petitis, & speculationibus innixa, & secundum has vacuas & superfluas animadversiones, activa & operosa, *ad vana* non raro tractans, scopum genuinum & unicè necessarium prætergreditur, & talia communiter committit, quæ ad Medicinam, ut talem, directe & proprie non pertinent. Talem ego appello Medicinam Curiosam, quæ Medicina opus habet, quam sex modo verbis & quidem brevissime, sed verissime, ita definitio, quod sit *Tractatio rerum Medicinam directe non spectantium*. Ejusmodi vero res, quadruplici respectu, medicinam non attingunt; ut vel, *primò*, ad Medicinam, quatenus ars, seu habitus cum rectâ ratione effectivus, est, planè non pertineant; citra tamen directum & proximum damnum in Medicinam redundans, qualia possint adiphora appellari, sed hoc sensu *inutilem* reddunt curiositatem medicam. Vel, *secundò* non nisi ad *paucissimos* respectus medicos pertineant, vel *tertio*, medicinam magis pervertant, confundant, & proprie deludant; vel etiam *quarto* totam hanc artem dehonestent, & opprobriis crassis exponant. Sunt vero tales res seu consideratio-

nes

nes partim Theoreticæ partim Practicæ, partim denique quoad effectum scilicet & præsuppositam quandam applicationem, quam multi per ostentationis speciem, ita declamant, quasi nullus defectus in tali curiosa medicina occurrere vel possit vel debeat, modo vero etiam non soleat, quod tamen eventus abunde contestatur. De talibus curiositatibus itaque sigillatim & per species agere integrum erit, quo eo magis verum à falso discernatur: unde breviter, primò, morbum medicinæ Curiosæ denominabo, deinde medicinam hujus morbi succinctè indicabo.

§. VIII.

Morbus curiositatis medicæ est, ferme Endemius, quando Theoria Medica, è fundamentis vulgaris & trivialis doctrinæ Physicæ adstruitur; unde ad nauseam occinuntur cantiunculæ illæ, quod fundamentum Medicinæ, in Physicâ positum sit; quod dimidius labor Medicinæ sit Physicâ; quod nullus verus Medicus esse possit, nisi qui exactè physicam universam addiderit & adhuc calleat; quod Physicâ sit clavis Medicinæ &c. &c. Pertinent hæc persuasiones ad novitates medicas, dum ante tempora Philosophiæ Cartesianæ & corpuscularis, longe æterius indolis & faciei fuit Theoria medica: unde glaciem fregit ipse Cartesius, quo magis magisque ex speculationibus Physicis utilis medicina frustrata & inversa fuerit; imo gerræ atque nugæ sunt, ex veterum placitis talia corradere & confarcinare, unde tota talis curiosa, gloriosa sed otiosa medicina offerri & obrudi posset: quamquam negandum non sit, quod Hippocrates, Galenus horumque sequaces varias physicas observationes & suppositiones, at non nisi generalissimas & simplicissimas exposuerint & allegaverint; qui vero ex illis vere demonstrare poterit, quod hi veteres Medicinam propterea Physicam docuerint aut inculcaverint, aut physicam esse debere Medicinam constituerint & supposuerint, erit mihi magnus Apollo. Nam de veteribus hisce pro simpliciore seculi genio constat, & imprimis de Hippocrate, quod genericè pluribus suis tractationibus ad
cer=

certitudinem & veritatem experientiae, & comparativam illius applicationem perspexerit, ad observandam facti speciem, sive veritatem historicam circa *ro' ori* occupatam, quid videlicet in corpore humano fiat, contingat, & quid in individuis occurrat, quantum vero à famigerata hodierna corporis materialis & mixti consideratione & speculatione suo tempore aliena hæc sit Medicinæ facies, hodierna lacera & confusa historiæ medicæ conditio apprime demonstrat. Quando vero tam *Hippocrates* quam *Galenus* in physicas etiam contemplationes descendunt, vel in generalissimis citationibus & commemorationibus primarum ita dictarum elementalium qualitarum acquiescunt, sed semper ad historiam facti & experientiae sine diffusionem & confusione plurium progrediuntur, & quid ipso sensu, non vero nuda imaginatione, speculatione aut possibilitate supposititia, percipiatur & observetur, allegant, aut quidquid de secundis qualitatibus subjectorū materialium proferunt, illud ita simpliciter committunt, ut vel proximus progressus ad simplicem sensitivam observationem, vel simplicem practicam operationem, pateat, testimonio bilis, causticæ, subtilioris, aut feri acrioris, quorum humorum involutionem & tempestivam excretionem, uno veluti ore commendant, unoque testimonio urgent & desiderant.

§. IX.

Talem modum atque terminum qui transeunt, committunt inutilem curiositatem: Ubi sane alienum est vel ad auctoritates aliorum, vel speciosam constitutionem rei, provocare velle: quod enim auctoritatem concernit, quid communius est quam ad *Hippocratis* oraculum confugere, & inde demonstrare velle, quod ipse Senex, tamquam Medicinæ Dictator & Coryphæus, indixerit, inculcaverit, & absolute commendaverit Medicinæ sectatoribus, ut quovis studio physicæ addiscendæ incumbant, quo etiam trahi vulgo solent

pa-

paralleli illi Hippocratis textus: *Conare ut Physicis evadas; ubi desinit Physicus, ibi inchoat Medicus* &c. quasi hisce ita stantibus, ne per conscientiam quidem Physica à Medicina divellenda sit. Sed si etiam hic Hippocratis animus & sensus fuisset, qui tamen minime est, qui congruerent illa testimonia in *Lib. de Natura hum. qui plus, quam ad Medicinam pertinet, audire ovet, de Natura sermonem haberi, illi nequaquam accommoda est mea Dissertatio: & in Libr. de Prist. Med.* ubi physicas speculationes de homine ejusque generatione institutas, arti pictoriae comparat, quæ sane contradictoria essent: hinc cum ad commendationem Hippocratis, qua ad naturæ humanæ, aliam, quam pictoriam, notitiam, plurimis locis adhortatur, & passim inter naturam hominis medicatricem, & inter naturam pro simplici genio veterum dictam, seu constitutionem corporis, sedulo & accuratè maxime distinguit, & utriusque qualitates & affectiones notanter discernit, nequaquam vero petulanter, titubanter aut negligenter, uti quidem hodiernis ævis fieri solet, commiscet atque confundit, ita certe longe aliud formandum erit iudicium, ni præjudicii contumaciter immersi, fecibus suis physicis ita strenuè incumbant, ut tenebras magis ament quam lucem, mendacis & fallacis magis delectentur, quam veritatibus: speciosis & umbrosis possibilitatibus magis innitantur quam demonstrationibus & ita semper peregrinis plumis superbiant.

§. X.

Et posito, ast minime concessò, Hippocratem etiam ita sensit, quod physica vulgaris fundamentum Medicinæ esse debeat, an non hæc duo præcipuè observanda & dijudicanda adhuc occurrunt? primo, an omnia Hippocratis effata, oracula, asserta & placita propterea infallibilis & indubiæ veritatis existant? In quo auctoritatis præjudicio non pauci hærent, qui propterea talia pro veris assumunt & impudenter etiam defendunt, quia sunt Hippocratis: ubi præprimis dijudicatione opus est, in defendendis & conservandis veterum

rum sententiis, an nimirum non credula quædam simplicitas talium assertorum fundamentum sit, an sententiæ tales ad amissim & rationi sanæ & experientiæ fidæ respondeant, & inter utramque nexum justum tueantur, subeant & stabiliant, an non placita taliq̃ in generalioribus & rerum species nihil attinentibus conceptibus subsistant, an non superstitionibus antiquitatis nitantur, an non in nuda imaginatione & opinione hæreant &c. in hisce enim si defecerint Hippocratis sententiæ, quis ita contumax & alienus fuerit, ut ab auctoritate hac non discedat, quia Hippocratis est, cum nulla necessitas aut utilitas urgeat tanta tenacitate in verba Magistri jurare. *Secundo*, si Hippocrates de suis respectibus physicis asseveret, quod ad Medicinam conferri debeant, quo jure quisquam possit applicare recentiores speculationes ad antiquas, aut asseverare, quia Hippocrates Physicam pro parte Medicinæ supposuit, ergo debet esse physica Aristotelis vel Cartesii, vel Eclectica vel Gassendi, vel alterius: ita committitur confusio speculationum hodiernarum & novationum, cum priscis simplicissimis conceptibus & ima summis miscentur.

¶ §. XI.

Sicuti vero omnis inutilis *πολυπραγμοσύνη* foetus est humani lapsus, ita recensita talis physica curiositas, effectus & actus animi otiosi, luxuriantis, & in res multas ac alienas diffusi extravagantis existit; quæ ne ita generatim supponantur, necesse erit paullo pressius talem infirmam medicinam curiosam physicam exponere. Prout verò vulgo Physica duo subjecta tractat, nimirum *Motum & Materiam*; ita in utroque curiose ad Medicinam applicando occupata est: quod enim materiam concernit, tunc variæ curiositates committuntur in consideratione corporis humani mixti, dum in principia ita dicta constitutiva, varii laboriosè inquirunt, eorundem fixitatem, volatilitatem, aut statum medium, evolvere & explicare contendunt, quâ figurâ hæc coha-

cohaereant, quo ordine contiguum quoddam constituent, quo modo inter se invicem mixta sint, quo numero concurrant, & ita unam partem ab altera distinguant, aut quomodo una materia alteram conservet, alteri se ita insinuet ut alias, insultantes, noxias, & heterogeneas substantias avertant, quomodo alia materia possit esse balsamica & conservatoria, alia vero destructoria, quid aëris materialis concursus ad mixtionem corporis conferat, quid substantia ætheris contribuat, quo modo particulae ratione figuræ suæ constitutæ sint, si prodesse aut nocere debeant, an acuminatæ, cuspidatæ, bicuspidatæ, acutæ, rotundæ, conicæ, cubicæ, cylindricæ, polyedræ &c. quomodo cohesio connexarum talium materialium substantiarum adjuvetur & sustentetur, mediante extrinsecus adveniente compressione, & destruitur interna quadam divulsione &c. quomodo separatio & sequestratio materiarum à se invicem vel gravitate & ponderositate, vel figura, pororum figuris appropriata, nitatur, & qui varii alii paralogismi adhuc occurrunt. Singula hæc speculationes magis ad artem pictoriam pertinent, ut cum Hippocrate loquar, quam ad artem Medicam: nam licet hæc contemplationes usu reali penitus destitutæ sint, tamen adhuc in questione est, an hæc supposita ita sint, ita fiant & procedant & non aliter, an circumstantiæ in homine vivo concernendæ & debite conferendæ fluant è consideratione corporis mixti: Et cum Medicinæ subjectum sit corpus vivum, id est, motibus vitalibus instructum, cum medicinæ objectum sit vita & sanitas, vel illibata vel declinans: ita frustra hi conceptus de corpore ut mixto, ad medicinam applicantur; imo cum vita & sanitas non dependeat formaliter à materiali & mixto corporis statu, ita nihil conferat aut refert superiores speculationes physicas in medicina nosse: talia vero si Medicus intelligit, non ut Medicus circa eorundem considerationes versatur, sed ut Physicus.

§. XII.

Aequales forme Paralogismi occurrunt in Physicæ
Motus Theoriæ applicatione ad Medicinam : loquor
 vero hac occasione de motu physico, sive de physica motus
 consideratione & explicatione, quoniam notabilis & magna
 diversitas inter phylicos & vitales motus occurrit : dum e-
 nim phyfici motus, vel extra ullos fines progrediuntur, ut
 motus lapidis ex alto, motus subterranei, motus aëris, æ-
 theris, in vento, pluvia &c. vel secundum immutabiles di-
 vinas leges succedunt, & quoad posteriorem sensum natu-
 ram ita dictam macrocosmicam constituunt; motus vero
 vitales sunt tota sua essentia finales, secundum quorundam
 physicorum non alienam explicationem, à causa morali
 pendentes, quoniam nullus finis, neq; in materia, neq; in mo-
 tu, sed in rationabili motus directione ad convenientem &
 utilem effectum consistit : propterea iniqua sane est illa cu-
 riositas, quæ motus simpliciter phylicos ad œconomiam cor-
 poris vivi transfert, & motus inordinatos & non finales
 cum proportionatis & certis finibus obtinendis, adæquatis,
 confundit, sub lepida illa persuasione & rhetorica compa-
 ratione Macrocosmi & Microcosmi, quasi propterea pro-
 cessus & progressus Macrocosmi ita constituti sint, ut sint
 norma successuum & progressuum in Microcosmo, cum ta-
 men in Microcosmo leges Naturæ alterius sint indolis, ut
 pote in animato subiecto servandæ, ac in inanimatis Macro-
 cosmi, quantum quidem constat, subiectis.

§. XIII.

Finguntur adhuc multa alia, imo ad tabulam velut pin-
 guntur, ad augendam & illustrandam hanc curiositatem dire-
 cta, videlicet de influxu & concursu motus aeris & ætheris,
 elastico, compressorio & expansorio, rarefactorio & conden-
 satorio, ad circulum & progressum sanguinis, & actuanda
 varia organa, ut pulmones & cor; ad disponendas varias
 se- & excretiones, nudâ necessitate materiali, & machinæ
 cor-

corporeâ proportionē: ad diversas fermentationes, ebullitiones & orgasmos sanguinis, qui singuli effectus perperam motui alicui nude physico indiscretim adscribuntur, dum circumstantiæ in hisce actibus vitalibus eorundemque effectibus & consecutionibus observandæ, communiter talibus exquisitis, & finibus suis in genere salutaribus, plurimum quadrantibus, ordinibus, methodis & proportionibus innixæ & fundatæ, numquam à motibus extrinsecis, adventitiis & inordinatis derivari, deduci aut describi queant: nisi (quod etiam commune est talium suppositionum fatum) generatioribus quædam, nudis postulatis inhærentes, & mille petitionibus principii, contradictionibus aut stupidis admirationibus, aut undique corrasis rarissimis, nec probatæ fidei, exemplis, & similitudinibus valde claudicantibus incumbentes, theticæ explicationes, loco demonstrationum solidarum obrudantur; ita tamen postea tale glaucoma totam rationabilem artem medicam destituit, ut nullum suppetat vel consilium vel inventum, quomodo steriles tales conceptus, ad ordines motuum vitalium, in Medica arte (quæ proprie Medicinam efficit & constituit, modo rationabilis sit) connecti & applicari queant debeantque: hinc illud opprobrium, quod alia sit Theoria, alia Praxis Medica, quod optimus Theoreticus sit pessimus practicus, quod medicina sit ars conjecturarum seu conjecturandi, quod Medici in nulla re certitudinem assequi possint, quia fluxus, lubricis, instabilibus & incertis talibus fundamentis inhæreant & indulgeant.

§ XIV.

Omnium maxime vero hæc curiosa physica Medicina plaustris imaginariarum possibilitatum oneratur, quod precipuum medicinæ tam theoreticæ quam practicæ damnum existit; nam si longe lateque talis curiosâ speculatio vagatur in physicas inquisitiones, principiorum corporis humani, eorundem statum, numerum, connexionem, commixtionem, relationem mutuam: nullum aliud ex hæc corpo-

ris mixti animadversione, fluet conclusum, nisi quod mixtio animalis indies corrumpi, putrida dissolutione destrui, & vel spontè, citrà concursum aliarum causarum, quæ similis conditionis & efficaciam essent, dilabi possit: De qua tamen speculatione logices tyrones statim asserere sciunt, a posse ad esse non valere consequentiam: & quod actu ita frequenter non contingit, de eo frustra metuit, eidemque frustra tam anxie resistit & repugnat Medicus: quod preprimis valet de mortifera illa sphacelosa putrida corruptione, de qua quidem exempla passim inter Medicos occurrunt, salva tamen hac thesi, quod sphacelus sit affectus rarissimus: unde illi mihi videntur rustico more, & pro toto suo stupido genio nimis vapide & crasse oppugnare; quia hic, ille, tertius aut quartus, semel, bis, ter, quater sphacelum observavit, ergo est affectus frequens, quales magis risu, quam responsione digni: Et assertum de raro Sphaceli eventu, elementa numerorum discitibus pueris perspicuum, intelligere, penitus non homines satis sunt.

§. XV.

Quemadmodum vero ipsa genuina morbi alicujus indoles generales medicationis fontes indicat, ita hic modo descriptus morbus inutilis Curiositatis Physicæ in Medicina facile exponit & denunciât Medicinam, qua huic Medicinæ Curiosæ subveniendum est, Vulgare quidem est Medicorum effatum, qui facile cognoscit, facile curat, quod vero ad hanc physicam noticiam extendendum non est, alias ipso facto confirmatur veritas alterius cujusdam disterii, quod optimus Theoreticus sit pessimus practicus; unde in hoc passu, sinceræ veritati, & veræ sinceritati magis consonum est illud: qui bene distingvit, bene docet, bene connectit, bene concludit, bene comparat, bene applicat, & per consequens bene & prudenter curat, dum non lubricis, talibus & fluxilibus opinionum turmis, sed veris, rationabilibus & historiam facti congruis fundamentis innititur: id quod

quod etiam in inveniendâ & exercendâ medicina, pro hæc
Medicina Physico-curiosa valet.

§ XVI.

Non quidem hæc mihi mens aut sententia imputanda
est, dum assevero, quod eximia differentia sit inter Theori-
am *æc* *æc* *æc* medicam & physico-medicam, imo quod vul-
garis Physicæ connexio cum Medicina inutilem curiosita-
tem oleat; quasi propterea totam directam, propriam, phy-
sicam notitiam, improbem, aut Medicis intelligendam plane
denegem; quod tantum a me abest, talia audacter suppo-
nere, ac alia ad *æc* *æc* *æc* pertinentia reprobare velle: unde
Medicus physica cognitione, ad ornamentum magis instru-
ctus esse debet, non verò quasi in Medicina obviæ circum-
stantiæ ad stateram & normam physicam, ponderari & com-
mensurari *necessario* debeant; licet adhuc multum dissonent
hæ physicæ explanationes, inter ipsos physicos, ut, qui ali-
quid calidum appellat, illud alter frigidum vocet, in quo ut
in variis aliis, etiam ad medicinam pertinentibus defecit sub-
tilis ille, quantum quidem videri voluit *Cardanus*: ut pro-
pterea *Scaliger* in *Exercitationibus suis contra Cardanum*
eundem passim carpere necesse duxerit: quem etiam inter
alia invehit, dum in frigoris theoria & applicatione delin-
quit, unde in *exercitatione XVIII. eloquitur*: *abiice soleas*
& pileum Cardane, quo tempore ex alpidibus rheticis uris
vos Boreas, frigidus enim & sicus est. In quantum enim
Medicus Physicam doctrinam excolit, in tantum non ut
Medicus, sed ut physicus considerandus est, v. gr. si disserit
de principiis & partienlis, harumque figuris in medicamen-
tis obviis: sane exindè non pernoicit, nedum invenit effica-
cias medicamentorum, nedum quidem eorundem modum
adhibendi: dum enim purgantia, Sal quoddam stimulant,
causticum, & irritans, aut particulas valde acuminatas habe-
re creduntur, ita alia sibijecta ut piper, caryophylli aroma-
tici, arum, armoracia, Zedoaria, Pyrethrum, salia alcalia,
Tip.

Tincturæ alcalicæ, (quarum quedam ita acres sunt, ut vesi-
cas in lingua excitent,) imo ipsæ aquæ fortes, reperiuntur,
quæ singula vero nullum catharticum effectum post se tra-
hant; tam irrationales: communiter occurrunt etiam illæ
differentiæ, quæ magis suppositivæ existunt, quam veræ &
reales v. gr. Si hæc salia purgant, hanc habent figuram, si
alium effectum edunt, aliam figuram possident, & quæ sunt
aliæ tales suppositiones irrationales & claudicantes.

§. XVII.

Hinc optima illa mihi est, pro hac sterili curiositate, Me-
dicina, si physicæ considerationes ita tractantur, ut ad meliorẽ
medicum, subjectorum & objectorum obviorem, intellectum
perveniamus: v. gr. ex Physicæ Theoria fluunt hæc propo-
sitiones. 1) Corpus animale mixtum propriè est, 2) Hæc mixtio
constat ex principiis aquosis, pinguibus, terrestribus. 3)
Hæc principia vero malè coherent, quia pinguedo tenuis
& aqua vel sponte à se invicem secedunt. 4) Unde tota mix-
tio animalis est valde corruptibilis, ita ut 5) sponte indies
corrumpere & corrumpi possit, tanto magis cum 6) Indies
concurrant ex aère, cibo & potu, aliisque intermediis cau-
sis, ejusmodi occasiones, hanc divulsionem promoventes, in-
ducentes & foventes; unde 7) corpus tam infidæ mixtionis,
se ipsum à corruptione defendere non potest, sed aliunde
conservatorio hoc actu indiget; evenit vero 8) ut cor-
pus illud ex efficacia & indole *scilicet* Vivi, non modo à corru-
ptione tali, in quam tota sua essentia & constitutione cor-
porea seu Physicè materiali, propendet, præservetur, sed
quod adhuc magis est 9) ita præservetur, ut rarissimè in ta-
lem corruptionem prolabatur, in quam tamen tam stricte
inclinat; quapropter hæc conservatio 10) non ex physica
materiali corporis constitutione, & nudo concursu physi-
co, aut generalium motuum physicorum contactu & effica-
cia, sed aliunde dependet; cum vero 11) Medicus non cir-
ca principia corporis humani versetur, sed circa ejusdem
vivæ

vivacitatem, vitam & sanitatem, ita 12) neglectis in Medicina consideratione hominis, physicis hęc speculationibus, ad causam & formam conservationis corporis nihil contribuentibus, aliam vitę æstimationem & intellectum assequi debet. Brevis hęc demonstratio exempli loco suppeditata est, quomodo in aliis etiam circumstantiis curiositates physicae Medicum impellere debeant, quo, non quidem ex illis ipsis curiositatibus, sed aliunde, ad veritatem puram & sinceram pertinere queat. Ast ne uni rei diutius inhæream, ad alia propero; licet solum in qualibet animadversione brevissimas demonstrationes & considerationes offerre fati ducam.

§. XVIII.

Morbus etiam medicinę curiosę hodiernis temporibus epidemicus est, qui à priori non parum abludit, quando corpus viuum & ratio vivi ad normam *Mensurę, Numeri & Ponderis* nimis rigorose & præjudiciose examinatur, quam considerationem vulgo *Mechanicam* vocant. Ubi magnus abusus occurrit merito reprehendendus cum dicterio illo Sæpientis viri in *Libr. Sæpientię cap. XI. 22.* quando dicitur; Tu omnia ordinasti, mensura, numero & pondere: tanquam singula omnibus his simul comprehensis, ordinata sint; quasi non unum subjectum mensura, alterum numero, tertium pondere, quoddam mensura & numero simul, & sic porro ordinatum esse possit: deinde quis ita audacter præjudiciosus esse contendet, asseverare in hęc verbis fundatas esse hodiernas mechanicas speculationes, corporibus animatis vulgo immisceri solitas, & sic adornare velle conceptus vagi animi cum autoritate divinę inspirationis, sive hagiographę revelationis: quę utraque præjudicia, in hac curiositate antea removenda sunt.

§. XIX.

Quod vero 78) *Mechanici* antiquam acceptionem attinet, oblectant adhuc animum, quę observare licuit in *Disp.*

D

Ex.

Excell. D. Praefidis de Obstructione vasorum sanguiferorum, ubi ex Lipsii Poliocreticis Libr. 1. Dial. III. rō Mechanicum ingeniosum olim dictum fuisse allegat; quo pertinet, quod Lipsius ex Asconio refert, dum dicit: *Machina est ubi non iam Materie, quam ratio artis atque ingenii ducitur, & ex Hegesippo Lib. IV. c. 4. quod Nero manganum quoddam sibi de ligno parauerit, quo se necaret, scilicet activè, non, cum quo necaretur, neque quod ipsum necaret, sed quo, convenienter applicato, vitam sibi eriperet: unde etiam machina comprehendit subjectum artificiosum, ab ingenio & ratione inventum, elaboratum ac ad praestandos certos motus dispositum, non vero ad absolutè obtinendos, per se & simpliciter, in se considerando, respectus finales, aptatum: inde etiam ortum duxisse, Laudatus Vir asserit Ingeniariorum illos, quos Gallica lingua per *Ingenieurs* exprimit. De hac appellatione rō Mechanici & Mechanismi scribit Schelhammerus in tractatu de Natura sibi & medicis vindicata, cum inter Sturmium, Boyleum, Leibnizium & Schelhammerum concertatio circa Naturæ significationem, & hujus significationis conservationem orta esset: *Mechanismi notio longe pejor est, quam Naturæ, siquidem vox, præterquam barbara, iniurata & absurda est, insuper etiam minime exprimit, quod per illam exprimendum esset, estque à naturæ ratione admodum diversa, & præterea tralatisia & impropria, quippe quæ ex arte manifesto transfertur ad Naturam, quum μηχανή omnibus græcis & latinis vel artificium, vel arte factum notat: alibi in eodem tractatu repetit: Mechanismus quid sit, non intelligi quidem potest, adeo præter omnem linguarum rationem fictum est vocabulum. Potest nterim rō Mechanicum appellari, proportio materiarum am ad subeundum, quam etiam transferendum, aliquem notum, per materiarum ita dispositarū aut configuratarum onnexionem & dependentiam: ubi omnino & ingenio & ratione opus fuit, quo materiæ tales ita aptentur, coordinentur, dispo-**

disponantur, construantur & jungantur, ut talis species motus, talis successus & progressus motus, imo generalis effectus, & eventus inde pendeat.

§. XX.

Sed evenit huic translationi vulgari Medico-mechanicæ curiosæ, quod olim *Seneca in Epistolis*, dixit, *turpissimum est, quod nobis objici solet, verba nos philosophiæ, non operæ tractare.* Offendit hoc damnum etiam Medicinam, quando tot ingeniosæ inventiones & speculationes mechanicæ, mente excogitatæ, efficitæ, aut nescias, unde & ex quibus angulis fabricarum conquisitæ, speciosis titulis, declamationibus, & encomiis, verbis magis quam realibus demonstrationibus, & practicis connexionibus & confirmationibus ad corpus vivum transferuntur: ubi tot res dubiæ pro veris, tot imaginariæ pro certis esseruntur, ut consultius fuisset secundum *Beemannum in Doctr. mor. in re dubia nihil certè determinare*: & ad *Epicuri* monitum, *non vanis gaudere*, dum vana hæc omnia fiunt, quæ sub tantis hiatibus atque laceris deductionibus ad corpus vivum ita applicantur, quasi hi motus vitales; eorumque ordines nudis mechanicis necessitatibus & qualitatibus partium & corporis mixti nitantur, ut nullo superiori activo, antè omnia activè movente, principio, aut Motum dirigente, disponente, regente, gubernante, Energiâ opus sit: Ibi quidem ut *Seneca* verbis utar, *non in rebus, sed in animo*, hæc res male applicante, vitium hæret.

§. XXI.

Magna, hujus morbidiæ curiositatis, Medicina est, exactè & rationabiliter intelligere & nosse, indolem & constitutionem, quin & ipsam differentiam *Organismi & Mechanismi*: hæ enim actuum organicorum considerationes, uti, ab ipsa antiquitate pendent, ita novas hæc mechanicas speculationes, ætate & autoritate sua superant: & si hoc etiam deficeret, ipsa ratio sana hoc cognitum necessarium discrimen abunde inculcat: Nam utilis illa *Organismi* consideratio in

medicina tantum juvat, ut agnoscamus in corpore vivo adesse directori causam & Energiam activam, ad agendū, & non agendum, indifferenter habilem, & compotem, non a constitutione partium absolutè pendentem, (uti nulla machina, cujuscunque etiam fuerit admirandi artificii, se ipsam ad effectum illum curiosum & admirandum, dirigit, nedum quidem ad ullum *finem*, nisi artifex illam materiarum mutuum proportionem, nunc ita disponderet, ordinaret, dirigeret, ut hic *motus* per illam machinam, ita & non aliter, ad hunc & non alium usum, *finem*, scopum &c. succederet) sed harum partium & hujus corporis mechanicam constitutionem & dispositionem ita applicantem, actuantem, instruentem, quo hic finis & effectus justus, sub hisce motuum processibus, obtineatur. Nam quemadmodum motus vitales, non fortuiti, non adventitii, non vagabundi, non extravagentes, sed *finales*, respectivi, ad conservationem corporis tendentes & collineantes, sunt; omnis vero ratio & consideratio *finium*, imo productio & persecutio *finium*, uti jam veteres Philosophi asseruerunt, infert respectum & causam *moralem*: ita hi fines vitales, per motus vitales obtinendi, non ita stupidè, partium considerationibus nude adscribendi, nedum directorium illorum motuum simplici materiarum connexioni audacter & contumaciter assignandum est, sed hoc ipsum, uti ex indole Organi fluit, & philosophi instrumentum definiunt, (quod sit subiectum ab altiori principio, ad certos fines, actuandū & applicandū), influxum principii, moraliter activi, ad *fines* motus recte instruentis & partibus, mechanicis habilitatibus, seu *agilitatibus*, dispositis & instructis, *motus* congruos immittentis, involvit & præsupponit.

§. XXII.

Quare inutilis est curiositas, ex speculationibus mechanicis, staticis, opticis, hydrostaticis, Mathematicis &c. judicare; ergo hæc, quæ in corpore humano sunt, quia partes singulæ habent mechanicam dispositionem, nude mecha-
nica

cine contingunt : ergo corpus *se ipsum* movet, *per se* fines hos assequitur, ob configurationem & connexionem talem artificiosam partium hoc ordine tales effectus obtinet: Quin à veritate alienissimum esset, principium *vitale* vocare: justam dispositionem partium corporis, tamquam elateriorum, filamentorum, funicularum, catenularum, trabium, vectium, rotularum, cisternarum, antliarum, canalium, cataractarum, valvularum, cribrorum, und wer weis noch mehr; aut ex machinis, pneumaticis, hydraulicis, Manganariis, neuro-spasticis, automaticis, chaumaturgicis, strictam applicationem ad corpus vivum formare. Sic enim confusio Mechanismi & Organismi, in perpetuum succedet. Quo pertinet quod *Seneca in libr. de Ira professus est: inter cetera mortalitatis incommoda, non tantum est necessitas errandi, sed errorum amor.* Similiter hic error non modo asservatur, sed & propagatur, & novis aliis speculationibus & extravagantis ingenii inventionibus augmentatur: quamdiu enim machina quædam, (licet mechanismum suum habeat, & mechanicam *dispositionem* tueatur,) ad *finis* utiles non dirigitur, (& quidem à principio intelligente finium, & hujus machinæ habitatum gnaro,) *motus* conveniens ipsi non immittitur, & ita generaliter, *motus* hic in machinam non inducitur neque ita dispensatur, quò hos effectus edat, qui ad præfixos fines necessarii sunt, tamdiu nullius utilitatis est: si v. gr. horologium portatile solum secundum suum mechanismum moveretur, motus illi essent steriles, vani, nullius usus, ludicri, & tota hæc machinula, si ita ageretur, ex mechanismo suo, esset parvi pendenda; quamprimū vero motus illi ad certas horas diriguntur ex eo horologium non amplius nuda machina est, sed Organum, quo utitur homo ad pernosendas rationes temporis atque horas.

§. XXIII.

Sic nimium quantum crassum esset, ita curiositati inhæ-
rere, ut, quidquid solum in vagum ingenium, & sensus ma-

lè ordinatos incidit, illud sine omni iudicio, & indifferetim, ad corpus vivum applicari debeat; sub illa lepida analogie applicatione, quod, quemadmodum hæc fiunt in hac aut illa machina, sic hic aut ille actus & effectus vitalis, ita, ut in hac Machina effectus procedunt, contingat; Unde per omnem vim, automatici esse volunt; & quamvis curiositati tali incumbentes hi, cum ratione præditi sint, omnem tamen rationem abnegant, & mere passivè trahi, duci & moveri volunt, quavis opera & inventione humanitatem suam exuentes, & materiarum qualitibus & affectionibus sese subjicientes; cum tamen Oeconomia vitæ, proprias suas leges, fines, usus, & effectus habeat, & nulla necessitas urgeat, quo cum anxio rigore hæc nudis passivis contingentibus assimilentur. Tantum enim effecit hæc curiositas, ut aliæ nunc disciplinæ, ad Medicinam directe non spectantes, in Medicinam hoc modò verba sua miscere queant, sed & quod magis est, prærogativâ habere contendant, quasi Medicina hisce speculationibus carere non possit, quasi ita infirma esset ejusdem Medicinæ Sphæra, ut aliena misericordia vivere teneatur, & proxima sui subsidia ex aliena penu mutuare debeat. Pudeat vero talia de Medicina effari; nam quamprimum Cartesianæ ingeniositates & inventiones in Medicinam tractæ fuere, ab eo tempore, & Physica, & Mechanica, & quidquid cum hisce coheret, in nimium fastum degeneravit: supererunt vero per Dei gratiam, talia adminicula, quibus Medicina iterum repurgari, & ut sui juris sit, fiat, maneatque, confirmari potest, modo primum hæc curiositas mutetur, & rō organicum cum mechanico non inconsideratè confundatur: sic melior futura speranda esset Medicinæ tam Theoreticæ quam Prædicæ facies.

§. XXIV.

Tantum vero abest, ut hujus industriæ & considerationis Mechanicæ vel tractationem in genere, improbem, vel cognitionem & intellectum, sub Theoria Medica, respuam; quin

quin potius comprobem, quod multorum phaenomenorum in corpore vivo obviorem, modus fiendi quidem sit mechanicus, sed non modus essendi. i. e. quod multorum motuum successus & effectus, sit mechanicus, non aeq; vero eorundem destinatio, ordo, applicatio, & directio: semper enim obstat haec consideratio: corpus quidem nostrum instructum est dispositione mechanica, at citra ullam quandam necessitatem physico-mechanicam, quasi absolute ita & non aliter moveri debeat, aut non aliter moveri possit: cum contrarium ferè in crassissimos sensus incidat, quod corpus nostrum aequè facile sinistrè atque dextrè, incongruè ac congruè, perverse ac ordinate, & quidem secundum hanc suam mechanicam dispositionem, moveri possit: dum vero in ordine & œconomia vitali, corpus hoc animale, ordinate, legitime, congruè, exacte, proportionate, in quantum ad fines salutares obtinendos & necessarium & conveniens est, movetur & actuatur, sane maxima injuria esset, nihilominus supponere & audacter defendere velle, haec ita ordinate fieri, quia corpus est mechanicum; cum tamen corpus mechanicum hos ordines, finibus hisce conformes, non disponat, nedum necessitet; sed haec singula organicae functionis & considerationis, non nude mechanicae; ob id etiam evenit, ut, qui bene distinguit, bene doceat, & qui bene cognoscit, bene etiam curet, si tales curiositates non praëjudicioso & praëcoci animo quaquaeversum immiscerentur & confunduntur; unde in hisce considerationibus & continentia & prudentia opus esse iterum assevero: non enim sufficit dicere, & per petitiones principii tories declamare, haec & illa fieri necessitate mechanica, sed hic valet illud; da demonstrandi. Cum vero demonstrationes plurimum non alterius furfuris sint, ac axiomata ipsa, ita tota talis speculatio, ubique titubat & haesitat: unde etiam Leibnizius in Specimine dynamico Actor. Erud. Anno XCV. Mens. April.

April. Mechanicæ prudentem usum, & generalem applicationem, *circumspectam* commendat.

§. XXV.

Hiscæ curiositatibus Mechanicis, vulgò fidas manus præbere jubetur, *Anatomia*, seu artificiosa corporis dissectio; quo in hac detegantur talia mysteria, ex quibus plures elateres fingi & pingi possint. Unde evenit, ut Anatomia per aliquod tempus multas steriles curiositates pepererit & obtruserit. Quare necesse erit, quò etiam breviter de hoc morbo agam. Dum enim Anatomia, artificiosa corporis dissectio esse debet, ita obtigit huc usque, ut unus alterum artificio superet, & in singulas minutias, & inutiles atque steriles, & visiones, & observationes, inquirat; remanentibus tamen tot dubiis vexatis, quæ illis exclamationibus ansam præbuerunt, modo nobis artificiosissima, formosissima, sapientissima, elegantissima, ordinatissima, (& nec scias quæ adhuc *ISSIMA*) textura & structura corporis animalis accuratè, strictè exquisitè, exactè, &c. innotesceret! Uti vero hodiernis ævis ita deperditæ sunt res humanæ, ut & necessaria & utilia, & plana & conspicua, negligentius tractentur, ita hoc damnum etiam Anatomiam nostram curiosam premit, in qua solum mera artificia, & arcana subtilia, & inaudita, declamantur, quasi hæc esset illa utilis curiositas à Medico addiscenda & tractanda, posthabitis tamen illis, quæ paullo magis ad medicum scopum contribuere possent.

§. XXVI.

Erronea itaque curiositas est in Medicina, quando vel in minutias illas & subtilitates anatomicas delabimur, inquirentes subtilissimam fibrillarum connexionem, figuram, terneritudinem, & tenerimorum vasculorum propagines, partium & humorum exquisitissimam figuram, etiam per Microscopium detegendam, omnium membranularum ordinem, subtilissimarum glandularum seriem, numerum, situm, nervu-

nervulorum exilissimorum distributionem exactissimam, porulorum discretam figuram per conspicilla inveniendam, & quæ inventis talibus passim adhuc addi solent, ex præparatis curiosè observata: vel quando alia etiam artificia anatomix tali curiosæ jungimus, si genus nervorum maxima patientia & cura seorsim separamus, asservamus, & ut rem admirandam demonstramus; si genus arteriosum & venosum, vel cera vel argento vivo opplemus, & asservamus, & per ostentationem hæc ad Anatomiam & Medicinam referimus; quasi hæc, aut alia ita dicta præparata illa essent, quæ Medicus nosse necessariò debeat; Cum tamen sint inutilis atque steriles curiositates, sensus quidem occupantes, oculos explentes, sed animum à solidioribus, magisque feriosis, detinentes aut planè confundentes. Si quidem non tam Medici, quam physici usus est, nosse intimiorem & magis exquisitam texturam & constitutionem materialem corporis animalis: hæc enim notitia & curiositas, minime instruit medicum, quò læsionibus, in tales partes, quocunque tandem modo, illatis, ex hac subtilissima texture cognitione subvenire debeat: provoco hic ad illud documentum, quod *Excellentissimus Dn. Præses* in initiis *Pathologiæ Medicæ* suæ, exempli loco proponit, de vulneris in parte musculoſa conditione & cognitione curiosè physica, quomodo in illo fibrillæ è pristino nexu atque coalitu suo redactæ, incisione tali transversim inflicta dissolutæ, & in socio etiam usu physico læsæ sint: in hoc passu si anatomicus sciret numerum & figuram & ordinem fibrillarum, ex qua notitia concludere etiam posset, si hic musculus iterum pristinam suam constitutionem nancisci deberet, necesse esse, quo fibrillæ dissociæ, in hoc suo certo numero ita amussim iterum reanectantur, ut utrumque fibrilla cum extremitate sua, alterius antea sociæ, extremitati conjungatur & consolidetur, si totus musculus iterum sui juris & usus esse debeat: sed quo tandem omnis

E

hic

hic apparatus verborum Anatomico-physicus? nonne hæc in Medicina, ex hac noticia, imitatu & exercitu sunt impossibilia? quam tandem talis anatomico physica curiositas utilitatem conferet ad Medicinam? sane nullam! Unde ne utilis, vera, & digna Medicina destituatur & confundatur, necessarium omnino est, quo hæc vulgares curiositates à Medico foro distinguantur, & in sua sphaera tractentur, de qua re egit etiam *Excell. D. D. Alberti, de Pædantismo Medico Cap. V.*

§. XXVII.

Quo vero anatomica inutilis curiositas, repurgetur, & Anatomia ipsa, (quæ dum cum corpore exanimato versatur, ad physicam tractationem magis pertinet) in usum Medicinæ transferatur; sufficit nosse *generalem* corporis constitutionem, quoad partes, earundemque numerum, situm, connexionem, & dispositionem generalem ad tales motuum gradus subeundos & admittendos; ad usum Chirurgicum, & crasse operatorium, nosse refert, an partes sint nervosæ, tendinosæ, ligamentosæ, membranaceæ, vasibus sanguiferis, tam arteriosis, quam venosis, aut nervis instructæ, cujus rei mentionem fecit *Excell. D. D. Præses in Diss. de Medica chirurgia in genere.* Deinde vero ex hac noticia inquirendum est, non anatomicè, sed physiologicè, adeoque Medicè, in usum partium; in quantum nimirum hæc partes, ita positæ, constitutæ, connectæ, ad hunc usum, effectum & finem, ut organa, applicentur; præterea pernoscenda est discrepantiarum partium nobilitas, dignitas & æstimatio, quæ non æque teneantur, physica & anatomica nititur, sed usu & necessitate, pro actibus vitæ administrandis & effectibus talibus obtinendis: quæ præstat adhuc, ad Chirurgicum scopum, intelligere connexionem atque figuram crassissimarum, nimirum ossæarum, partium, quo in restitutione luxatarum talium partium, convenientem & ordinarium situm non offendat, sed iterum acquirat; quo fracturas ossium, crasso ta-

li adjumento, ita sublevare queat artifex, ne perverse concre-
 scant, ut pars postea inepta fiat ad congruos, & vitales, & cer-
 to respectu morales, usus.

§. XXVIII.

Imprimis vero commendare licebit curiosis & assiduis
 anatomicis, & anatomie sectatoribus, illis præprimis, qui u-
 tiliter anatomiam exercere gestiunt, accuratam notitiam
Vene Portæ cum suis propaginibus, & quid in diversifi-
 cationum hujus venæ, præcipue splenicæ &
 hæmorrhoidalis propaginis, concursu, singulare in variis sub-
 jectis repertum fuit & adhuc reperitur: Cum enim hæc Ve-
 na Portæ jamdudum maximo jure ab *Excell. D. D. Præside*,
 Portæ malorum appellata fuerit, ita ex hac commendata
 notitia fluet usus ille omnino Medico-Pathologicus, ut
 partim certiores siamus, quomodo illa *mala*, hypochondri-
 aca, hysterica, cardialgica, cardialgico-emetica, spastica,
 convulsiva, torminosa, colica, hepatica, splenetica, constri-
 ctoria, turgescens, inflatoria, hæmorrhoidalia, splenetico-
 vomibunda &c. oriuntur & constituta sint, partim etiam
 quomodo vel inter se invicem consentiant, vel transfigu-
 rentur, aut quomodo unum tale pathema, ex alio formetur,
 & quæ sit hujus *metaschematisini* ratio, connexio, depen-
 dentia, & utilitas, ita nobis magis cognita erit morborum
 causa & *αυζουσία*, de qua re conf. *Excell. D. D. Præsidis*
*Disp. de Fundamentis Theoriæ Medicæ, & de Vena Portæ Por-
 tæ malorum.*

§. XXIX.

Adjungere etiam volui aliam utilem curiositatem Me-
 dico-anatomicam, quo morborum nexus, dependentia at-
 que status magis obsirmetur & explicetur: In hoc studio
 solertes Practici, anatomica tali industria Medicinæ commo-
 dum promovere poterunt, quando in demortuis, & morbis
 quidem oppressis, non æque violenta morte enecatis, obser-
 vationes tales instituunt: Laudavit talem modum anatomi-
 cum

cum retractandi *Bagliivius*; promeruit etiam in hoc studio multam laudem *Bonetus* in *Sepulchreto suo anatomico*; participant de tali promerita laude, quidam A. N. C. Collegæ: ex quibus industriis propior patet accessus ad speciales circumstantias in morbis talibus occurrentes, ratione vera & congrua pertingendi, morborum indolem magis exhauriendi, & magis congrue secundum hanc notitiam essentia morbi consiliis & auxiliis subveniendi. Dabo hujus rei saltem exempli loco specimen quoddam: Commemorat *Bonetus* in citata sua *Anatomia Practica*, quod in subiectis Cephalæa tandem demortuis, reperta fuerint vasa cerebri inflata, turgidula & venæ ipsæ laxiores, & solito magis flaccidiores: inde facile colligere est, quomodo ex tali distensione & relaxatione harum venularum, affectus hic contumaciam & durabilitatem suam capesiverit, & quomodo neglecta hac causa & circumstantia, frustra alia vulgaria & Cephalalgia dicata remedia adhibita fuerint. Quo loco vero adhuc illa cautela opus esse cenfeo, ne in omnibus morbis hanc curiositatem inspiciendi ac examinandi cadavera, adhibeamus, alias iterum inutilis evadet tota curiositas; nam si morbi sunt rarissimi, & propterea periculosissimi, frustra nitimur, quo ex hac noticia ubique morbis talibus in futurum, lenitatem aut benignitatem nude consistunt, frustraneus iterum erit hic labor: aut si morbus nixus est solum motuum vitii, hæc anatomica notitia nihil notatu dignum, nedum utile quiddam aperiet: aut si morbus ita comparatus fuit, ut patiens humanis viribus illum superare non potuerit, parum commodi feret tale anatomicum scrutinium: unde ad monitum *Lenilii* non in omnes sordes cadaverum manus immittere debemus. Quo pertinet quod *Celsus* in *Præfatione* dicit: *necessarium est incidere corpora mortuorum eorumque viscera atque intestina scrutari; sed mox etiam subjicit: nihil stultius est, quam*
qua-

quale quid in vivo homine est, tale existimare esse moriente, imo jam in mortuo: & mox iterum: ne mortuorum quidem laceratio semper necessaria est, quæ etsi non crudelis, tamen fœda sit, tum aliter pleraque se in mortuis habent, quantum vero in vivis cognosci potest, ipsa curatio ostendit. Quapropter judicio & prudentia opus est, quo talem curam anatomicam cum fructu exerceamus, ne iterum in morbum inutilis curiositatis delabamur, & loco utilitatis medicæ ex Anatomia, non nisi admirationes trahamus, & solum curiosa phænomena usu reali & pragmatico destituta obtrudamus. Sed ad alia procedendum est, licet de hac re varia dicenda adhuc suppetant.

§. XXX.

Placet hic paucis mentionem facere, non tam curiosæ tractationis, Botanices, in se consideratæ, quæ potius & laudanda & indefessis rerum naturalium scrutatoribus commendanda est; sed nimis strictæ & rigorosæ hujus Botanices implicationis in medicinam reminisci vacabit; unde emanarunt illi paralogismi & inutiles curiositates, in hoc falsissimum conclusum excurrentes, quasi Medicina, qua talis, indigeat hac solertia & curiositate Botanica; quasi, per necessitatem & conscientiam, Medicus omnes minutias & subtilitates physicas plantarum rimari debeat, quasi ex ejusmodi curiositate & assiduitate, in sua sphaera minime culpanda, tanta eximia utilitas in medicinam transeat: tales inquam implicationes merito ad inutiles curiositates Medicas referendæ sunt: Unde *Nehemias Greuv in Idea Historiæ Phytologicæ*, & *Spigelius in Isagoge in rem herbariam* commendant Medicinæ & Botanices discretam tractationem, & cautam atque judiciosam combinationem: nimium quantum etiam modo limitata est, *Crolliana* illa & curiosa signatura plantarum, & speculativa magis quam sufficienter practica deprehensa, Astrologica plantarum commendatio in Medicina, ad Methodum *Carrichteri* propagata, quam inter alios

E 3

Mer.

Merklinus in casibus incantationum ut tralatitiam exponit atque carpit : Unde conservanda est laus & commendatio *Viris Dioscoridi, Matthiolo, Bauhino, Tournefortio, Renealmo, Grevio*, aliisque, salva nostra thesi. Nimirum quod talis Botanices tractatio, ab hisce celebribus viris exercita, multis modis magis sit physica quam medica; in illa tamen sphaera neutiquam rejicienda sed solertioribus animis commendanda, quæ vero propterea non indifcretim in medicinam trahenda & miscenda est.

§. XXXI.

Vulgo quidem ad commendandam generalem Botanices utilitatem & necessitatem pro Medicina, provocari solet ad virtutes Medicas harum specierum, circa quas Botanica versatur; ita ut vulgo credatur, quasi impossibile sit morbis mederi, nisi illæ species amissim & exactè medico cognitæ sint, nisi de iisdem accuratè differere, earundem figuram aliasque notas characteristicas exquisitè describere sciat, quasi hæc sint illa subsidia, quæ ad explorandas vires medicas harum specierum pertineant; ad quam declamationem jam subfrisit *B. Ludovici in Pharm. modern. sec. accom.* Hæc ita occinunt illi, qui physicam cum Medicina tam audacter confundunt. Sed asserit etiam *Zwölferus contra Takenium*, si tali methodo inveniri debuissent vires plantarum, sane miserrimè constituta esset Medicina, quia nihil plane sciret, de plantarum facultatibus: siquidem longè alia, & quidem potiùs tota practica, quam speculativa tali, methodo, efficaciam vegetabilium inventæ & obfirmatæ fuerunt. Dicit propterea Laudatus *Ludovici*, quod Botanica ad ornamentum, non vero ad formam Medicinæ pertineat, cum quo etiam quantisper consentit *Quercetanus in Pharm. dogm. restit.* Neque æque necesse esset, ut ullam plantam medicus, ut Medicus, quoad externam figuram agnoscat, nam figura & externus aspectus curam & applicationem hujus speciei non absolvit. Hinc Medicis ab antiquitate ad-

adjuncti sunt Ministri, nimirum pharmacopæi, qui hæc proprie nosse debent, quæ Medicus deinde ad usus salutare & convenientes applicat atque ordinat.

§. XXXII.

Si itaque ad mentem *Andr. Catanei Imolensis, de intellectu & de causis mirab. eff.* vis & efficacia intellectus & rationis humanæ, in inquirendis & evolvendis rebus arduis, subtilibus & curiosis multum augeri & confirmari debet; nihil quidem huic asserto detrahere gestio, modo talis labor & opera in suo circulo & sphaera maneat, quod etiam optimo jure ad Botanicam referri debet. Sufficit, si Medicus illas species sibi cognitas reddat, cum quibus in arte sua versatur, ne plane hujus notitiæ rudis & hospes existat; unde prælaudatus *Ludovici* edisserit, quod selectus hujus cognitionis commendari debeat Medico, tanto magis cum nosse vires harum specierum, & nosse ipsam speciem, non sit res una eademque, neque notitia virtutis, ex cognitione speciei fluat: nam scire hanc speciem esse umbelliferam, papilionaceam, galeatam, corniculatam, tubulosam, siliquosam, stellatam, bicapsularem, hexapetalam, tetrapetalam, discoideam, bivalvem &c. quid hæc ad medicum scopum? quæ ad curiositatem physicam pertinent! Nosse hanc speciem esse acrem, ergo purgare; falsa est conclusio, quia copiosæ species sunt acres, quæ non purgant. Unde consultius est, si hæc curiositates tractentur in suo foro atque circulo, ubi omnem laudem merentur: asseverare vero velle, quod hic non possit esse medicus, qui talia non calleat, videtur mihi à veritate discedere, dum Medicus non cum hac aut illa specie auxilium fert, quia forte est umbellifera, capsularis, aut hisce aut aliis staminibus & petiolis prædita. Quamprimum vero Medicus in virtutes talium specierum inquirat, tunc non amplius ut Botanicus considerandus est, sed ut artifex, qui Empiriæ nonnumquam simplici & crassæ, quandoque rationabili, studet & inhæret, licet hæc Botanographia, & altera illa tractatio

Statio de viribus plantarum, in variis laboribus & operibus simul exposita & conjuncta sit, ut *Matthioli, Tabernamontiani, Loniceri, Fuchsi, Pancovii* &c. labores attestantur. Sunt tamen ita distinctæ, ut una ex altera non fluat, ubi tamen valet, quod *Celsus* dixit in *Prefat. Contemplatio naturalium, quamvis non faciat Medicum, aptiorem tamen medicinæ reddat*. Quod cum grano salis ad præsentem considerationem applicamus: uti vero ad effatum *Mornæi de veritate relig. Christi*, nihil alicui detrahatur, si ignorantiam hujus vel alterius subtilitatis confiteatur, cum non pudeat, doctiorum exemplo, ignorantiam talem profiteri, & majus opprobrium sit, quid pro quo, falsum pro vero, opinionem nostram assertionem conferre possumus, cum nihil medicum juvet nosse, *cur Jalappa purget serum mucidum fluxile, cur gummi guttæ purget serum aquosum, cur Aloës evacuet mucum spissorem, cur Rhabbarum educat bilem*; consultius enim est acquiescere in veritate facti, quam totidem speculationibus, nudis & falsis, quas quidam ex Botanica urgent & corradunt, sese immiscere & immergere. Sed & hæc sufficiant paucis de hisce agisse & simul medicinam pro hac curiositate medica indicasse.

§. XXXIII.

Manuducit me hæc pensatio ad aliam conformem considerationem, circa annotandas inutiles curiositates medicas; nimirum ordo postulat, ut aliud Augiæ stabulum ingrediar, licet illud repurgare laboriosum videatur, etiam illis, qui hæc possunt: Loquor de triviali ita dicta *Materia Medica*, quæ hodiernis temporibus magis Idolum Medicum, quàm *Materia Medica* vocari debet: quantæ in illa curiositates inutiles occurrant, docet vulgaris illam tractandi methodus, unde *B. Ludovici* statim in initiis *de Sel. rem. in gen. de hoc luxu querimonias suas exprimit. & quamquam ad commemorationem viri laudati, pleraque tellus, propria sua sub-*
fida

fidia ferat & gerat, tamen hodiernum animus luxuriosus humanus semper ex Africa aliquid novi desiderat, & novitatibus immerfus judicat, quasi omnia illa, quæ ex diffitis nationibus ad nostras transferuntur, nostra subsidia virtute antecedant, & oculum à domesticis ad peregrina diffundit, ut hinc ferme quilibet annus novū quoddam subjectum exponat & obrudat. Unde remediorum numerus ita accrevit, ut delectus carus sit, & anxios teneat medicos, quodnam sit optimum: quin evenit, ut à Græcis & Arabibus transcripta sint tot medicamentorum genera, ut si vera essent, quæ de illis vulgo commendantur, medicina omnes reliquas artes & scientias, optimo jure antecederet: sed pro dolor! contigit, ut hæc a veteribus bona fide transcripta, aucta, aliisque dubiis substantiis accumulata & phaleratâ grandiloquentiâ ad majorem deceptionem ebuccinata sint: hinc non deficiunt multitudine remediorum ambiguum & æquivocorum, sed præditi sumus paucitate remediorum certorum & fidorum.

§. XXXIV.

In eo tamen semper luxuriat curiositas illa inutilis, ut antiquum damnum & defectum non corrigat, sed novis inventionibus augeat, semper nova adjiciat, & ex uno forte semel aut bis & æquivocè, observato effectu, generalem statim usum effingat, aut antiquam fabulam recolat & recouat, eandemque dubiis experimentis & explicationibus deducat, aut plane antiquata cum novis confundat, bona malis misceat, & in arcanis quorumcunque effectibus inquirendis intentata sit, vagabundo animo à decem ad centum, à centum in mille subjecta exeret, transcurrat & confugiat, aut innumera commisceat, testimonio formularum, aperitivorum, antepilepticarum, acidum destruentium, virulentum contagium oppugnantium &c. Hinc Paracelsus illudit & deridet credulas illas & famosas laudes compositionum Theriacalium, antidotalium, miscelarum: in quibus curiositatibus

F.

cor.

corrigen- & emendandis laudabiliter etiam opellam adhibuit *Rivinus in Cens. med. off.* Quin dolendum maxime est, quod hoc studium medicæ materiæ ferme hodie non aliter, nisi curiose percurratur & mensuretur: præbet hujus rei inter alia specimen! Cornu cervi, & ungulaï alcis, quarum specierum efficacia alexipharmaca & antispasmodica curiose & supponitur & defenditur, de qua re conf. *Excell. D. D. Præf. Progr. de Criterio experimentorum medicorum.*

§. XXXV.

Si ulla vero Medicinæ pars ab inutilibus curiositatibus repurganda est, est sane hæc Materia Medica, de qua prælaudatus *D. D. Præses in Disp. de Consilio Medico* hæc notanda verba proponit. Th. 50. - *na imprimis in hac odiosissima materia, abusus Laudationum materiæ medicæ denotandi: illud autem iterum omnino, tam sincere, quam confidenter asseveramus, digniorem esse hanc materiam, quæ unanimi consensu, studio, opera, & tandem selessime collatis judiciis, certius desiniretur. Et tandè quanta fieri posset auctoritatis prerogativa, in usus publicos stabiliretur, ut huic instituto vel mille curiositates, ad minimum tantisper possidere æquissimum omnino esset &c.* Non quidem tam curiosum quam temerarium est, plus promittere, quam præstare posse, in quo damno culpanda est nostra materia medica; tamen curiosum illud est, quod in hoc damno evitando tam raro cura & sollicitudo habeatur, quin potius nova huic materiæ medicæ affingantur, quæ indies eandem magis sterilem & diffusam & confusam reddunt multi enim non dubitant de veritate facti, an etiam hæc in hoc studio passim de Lamarilla solita hos effectus sincere edant, sed has pollicitationes, ut infallibiles, aliis novis circumstantiis esse adornandas, novis inventionibus, formulis, & figuris esse illustrandas, & novis speciebus esse augendas: ita non modo contingit, ut non solum unum lex altero transferatur, sed & persæpe idem illud fiat; ac si quis æthiopem dealbaret, id est, irritum laborem committeret.

§. XXXVI.

Propterea hæc mihi videtur hujus curiosæ medicinae medicina necessaria, ut sine præjudicio multi cordati & prudentes viri uni re intent & attentis essent, & in exploranda ejusdem vera efficacia occupentur, quo veritatem detegant, an nimirum hæc ita vera, indubia & certa sint, quæ vulgo de hac aut illa specie ab hoc aut alio, commendantur; repero vero, quod mihi præcipue seponendum & evitandum esse præjudicium videatur, ne antea pro vero habeamus & infalibilibiter credamus, quæ vulgo de specie quadam dicta sunt, alias applicatio talium substantiarum retinet famosum illum assensum, sed & fallacem illam laudem; ita paulo magis sperare liceret, quo non modo verum à falso exacte discernatur, sed & quo frustranea credulitas & expectatio de ejusmodi substantia in futurum eviteretur, & quomodo à privativa methodo ad positivam facilius pateat accessus, & quo modo ad meliora & certiora pertingere liceat, ne multis æquivocis effectibus intenti, semper in bivio oberrent, & accidentales sanationes simplici effectui hujus vel alterius speciei adscribant. Deinde necessarium erit, à diffusionem vulgari abstinere, & res quæ ante pedes sunt recte indagare, ne in hisce cæcipientes aut cespitantes semper ad aliena delabamur, & nedum quidem in illis recte cognoscendis & exacte discernendis adspicemus, sed neglectis illis & non intellectis hisce conveniente fructu destituamur: quo magis enim animus humanus per multa vagatur, eo minus unum verum assequitur, sed multa dubia & incerta comprehendit: Multum etiam promoveret utilitatem Materiae Medicæ, & removeret inutiles curiositates, si in tali experientia ipsi medici observationes & eventus de hac re communicarent; sed modo etiam circumstantias in applicatione talium specierum annotatas conferant, subjecta & morbos, aliaque sedulo describant & exponant.

§. XXXVII.

Quo vero hæc eo melius cedant, fas etiam est, ut Historia Morborum ab inutilibus curiositatibus sedulo repurgetur, quod ob duplicem respectum cum cura & assiduitate præstandum est, 1) quia iuxta hæc commemoratione historica seu morborum fida expositione, tota Medicina nititur, ut hic magis valeat: qui bene cognoscit, scilicet indolem & statum morbi, melius curat; quam qui innumera morbo, alicui adjungit signa, quæ non sunt facti, sed quæ ex falsa persuasione & speculatione fluunt 2) quia nihilominus hæc historia, tot perverfis & alienis curiositatibus est confusa atque remixta. Unde etiam Hippocrates in libr. de Arte dicit, quod Medicus, qui ad cognoscendos morbos sufficit, sufficit etiam ad curandum, & Galenus: morborum cognitio est remedium materia; & Trallianus: in morbis cognoscere oportet universos affectus, hinc iisdem mederi: quo pertinet, quæ Vallesius in Comm. de morb. popul. præc. in Præfatione, de utilitate, necessitate & sinceritate Historiæ morborum medicæ describit.

§. XXXVIII.

Est vero hodierna facies, seu historia, morborum ita comparata, ut multis sterilibus curiositatibus referta & inquinata sit; nam hodie vix simplices morbi attentione digni judicantur, cum tamen Vallesius asserat: qui non novit morbos simplices, neque intelliget eosdem in individuis: sed tota curiositas propendet in morbos raros, curiosos, miraculosos, inauditos, stupendos & horrendos; & quo magis miraculosi sunt, eo magis æstimantur; ita degeneravit genuina historiæ hujus indoles; & dum Seneca dixit: multa egerunt qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt, multum adhuc restat operis, multumque restabit; ita multi credunt, hæc esse illa, quæ adhuc illis subjicienda sunt, nimirum recensere & rimari tales raritates, & talia miracula; hinc tot novi morbi passim etiam exponuntur, qui tamen magis cerebrini sunt, à quibus

quibus perversis historiam morborum tractandi methodis inter alios etiam dehortatus est *Bohnius de Offic. Medic. dupl.* Inutilis propterea curiositas est, infrequentes, complicatos, vix auditos, speciosos & difficiles solum morbos maxima cura prosequi & rimari; contra vero simplices quotidianos, vulgares, fundamentales & primitivos negligere, contemneri, seponere, quorum historia tamen ita lacera & manca est, ut propterea veluti sacra appareat (sic ist fast vogelfrey gemacht) dum multi secundum speculationes suas cum illa pro lubitu versantur, unus addit, quæ ex opinione & theoria sua fluere possent, alius subtrahit, quæ non cum sua speculatione conveniunt, tertius novam plane faciem eidem obducit, quia speculatio sua, ex aliis mixta est: tam male huc usque multoties historiæ huic consultum est.

§. XXXIX.

Cum vero hæc ita sint cum historia morborum comparata, dignum est, quo huic curiositatis morbo medicina inveniriatur & ordinetur: quare hoc factum necessarium æstimarunt celebres viri, ut primo simplicior alicujus morbi status explicetur, & ita hæc historia suæ puritati, sinceritati, & veritati restituantur, deinde ut annotentur & distinguantur illæ circumstantiæ, quæ non ex indole alicujus affectus, sed ex individuis ægrotantibus, eorundemque moribus, consuetudinibus, vitæ genere, patheticis commotionibus, regiminibus stuant, & quæ ab aliis adventitiis causis externis pendent, quo innotescat, quid ad morbum ipsum, quidve ad personam ægrotantem pertineat; præterea quam maxime necessarium imo utile erit in fundamentales tales morbos, penitus introspicere & allaborare, quo illi magis agnoscantur, illustrentur & commendentur. Loquor vero de illis morbis, quibus multi alii nituntur, qualis sano sensu, morbus est Plethora, quæ optimo jure mater plurimorum morborum ulteriorum appellanda est; quo etiam refero Hæmorrhagias, secundum ætates & sexum differentes: maxime vero refert cum

cum cura annotare, & ubique observare, morbos, quatenus diversis ætatum periodis familiares aut congrui sunt, ne potiores considerationes negligantur, vel negligentius tractentur, & illis aliæ steriles curiositates, aut infrequentes eventus & effectus præferantur; unde non aliter fieri potest, nisi ut multi hinc curiositati inutili intenti in alienos causales respectus delabantur, & veritati impune obloquantur.

§. XL.

Quin expedit majori solertia in dependentias & connectiones morborum inquirere, consecutiones talium effectuum curatius annotare, eorundemque transfigurationes majori studio observare, & quidquid ex ratione consuetudinis, corruptionis, complicationis, hereditariæ dispositionis, & c. fluit, sincere & attente indicare & commemorare, sic spero melius consuli posse Historiæ morborum, quam mille aliis curiositatibus. Quod etiam videtur mihi haud superficialium, inutile aut injustum esse requisitum & postularum in hodiernis variis observationibus medicis, ubi animus ad ejusmodi curiositates applicatur, cum tamen totum tale negotium longe majorem fructum ferre posset, si in qualibet etiam infrequenti observatione, annotentur subjecta, eorundemque ætates, corporis habitus seu temperamentum, mores, consuetudines, vitæ genus, diætæ, reliquus vivendi modus, morbi prægressi eorumque eventus & exitus, aut tractationes, successus aut consecutiones, & quid in præsentis affectu ratione regiminis & adhibiti auxilii medici commissum fuit, quales effectus adhibita regimina & medicamina fortiti & naçti sunt (in qua ultima circumstantia magnam laudem meretur *Lelius a Font.* qui paucos habet assecras) hæc & multa alia phænomena non modo ipsam historiam morborum illustrabunt, sed & quod ante monitum fuit, ipsi materiæ medicæ stabilientiæ atque purgandæ inservient.

§. XLI.

Ad curiositates inutiles medicas pertinet vulgaris & famosa

mofa illa *Chymia applicatio & confusio cum Medicina*, quæ
 quamvis in antiquissimis temporibus tota aliena fuerit a Me-
 dicina, notante *Conringio & Borrichio*, ita tamen in propiori-
 bus temporibus eadem in Medicinam translata est, unde va-
 riorum hic fuit labor, ut non modo Praxin medicam ad cu-
 riositates chymicas ducant, sed at ipsam theoriam chymicam
 effingant & efficiant, cujus rei specimen al-
 legat *Lenilius in Miscell. Præf.* Quamquam etiam in
 genere notandum & monendum sit, quod trivialis, in Medi-
 cina tractandi chymiam methodus, multa reformatione in-
 digeat, imo quod adhuc magis est, quod in vulgaribus syste-
 matibus chymicis dogmatica theoria & verus nexus mul-
 tum deficiat, ita tanto minus è fluxilibus, tergiversantibus &
 confusis illis theorematibus chymicis, vera connexio ad Me-
 dicinam, nedum quidem veritas Medica erui & obfirmari
 potest; sunt vero tales inutiles curiositates chymicæ, quæ de
 fermentatione humorum producuntur (licet hodiernum
 theoria Zymotechniæ, secundum vulgarem Hypothesin ad-
 modum dubia manca magisque imaginaria sit) quæ de sa-
 lium diversa genesi excogitantur, quæ de colliquatione per
 alcalia, coagulatione per acida, resolutione per volatilia, fi-
 xatione per terrea, volatilifatione per volatilia, & diversio-
 rum acidorum Cephalicorum, odontalgicorum, ophthal-
 micorum, hypochondriacorum, hysteriæ, arthritico-
 rum, podagricorum, nephriticorum, colicorum, existentia,
 obtusione acidorum per varia dulcia, pingvia, terrea &c. pro-
 feruntur, & non raro male explicantur, imo quæ de genera-
 li sanguinis fermentatione, & inde prodeunte diversa febrim
 specie allegantur, quæ tamen speculationes non nisi in
 generalissimo quodam conceptu consistunt, ita sane ardu-
 um erit, ex ejusmodi dubiis propositionibus, aut perversis
 applicationibus usum aliquem realem, & quidem non alium
 quam medicum, capessere & educere velle, nisi iterum in
 phycas illas contemplationes exerrandi & discurrendi
 quisquam magis puritu laboret, quam veritatibus & sim-
 pli-

plicioribus considerationibus studendi & inhærendi, cura tangatur, quod quidem pro dolor nimium quantum sæpe contingit.

§. XLII.

Uti quidem jam dudum Tachenianus Hippocrates chymicus, à cordatis arbitris & celebribus viris, & quidem meritò explosus est; ita hodiernum adhuc eveniet, qualiscunque etiam fingatur alius Hippocrates, quam Medicus, ut omnes undique tandem corrasæ & in unam massam redactæ gerræ, inutilem non tam curiositatem, quam stupiditatem crassam prodant, Unde inutilem curiositatem, illam voco, quæ ex falsis principiis chymicis, veritates medicas producere non veretur; quæ in generalioribus conceptibus lyncæis oculis circumvagatur, in specialioribus vero usibus & applicationibus talpa cæcior est: quæ humoribus corporis animalis affingit & attribuit fermentationem (qualis quidem alias non alia datur, quam acefcens in aptis videlicet subjectis) quæ tamen ab iisdem plane aliena est, dum abunde jam constat, quod humores in nullam aliam, nisi vel coagulatoriam, vel putrilaginosam alterationem delabantur, ut propterea inde non nisi contra omnem sensum chymicum, tot falsia fingantur, indeque tot effectus stimulantés & irritantes declamentur & accusentur, quales steriles Aetiologiæ deinde toti indoli alicujus affectus contrariantur, & plane alium quam talem effectum & affectum attingunt & describunt, sicuti hoc specimine aliquo abunde exposuit Excell. D. D. Alberti de Podagra sine sale.

§. XLIII.

Et quam absolum esset ex crassissimis quibusdam circumstantiis, quæ in certis operationibus chymicis observantur, rudem statim applicationem formare velle ad corpus vivum & actus vitales; cum tamen ordo, status, conditio imò omnia essentialia requisita in unoquoque processu toto cœlo differant: cui implicationi & applicationi chymicæ, maxi-
me

ine contrariatur, partim potestas animi pathematum, ejusmodi salia generandi, vel novis aculeis instruendi & displo-
dendi, partim recursus morborum, per certas & exquisita-
periodos contingentes, ut & dispositiones hæreditariæ, nec
non morbi certis hominum moribus conformes, porro
morborum infrequentia, & justa distinctio quoad ætates
nec non quoad ipsorum morborum specialissimam connec-
tionem & dependentiam, quas circumstantias etiam con-
tra hanc chymico-Medicam confusionem inculcavit *Consul-
tissimus D. D. Præses in Parenesi ad aliena à medica doctri-
na arcendum*: quare non assentire placet *Mathiolo in Epist.
ad A. de Blau* dum dicit: *neminem medicum absolutum esse
posse, imo nec medicum quidem, qui in chymia non exercita-
tus est*: cum quo tamen consentiunt varii Galeni vestigiis
insistentes: *Misadous, Audernacus, Crato, Gesnerus &c.*

§. XLIV.

Quod vero Practicam curiositatem chymicam, in Me-
dicinam passim translata, concernit, haud vereor assevera-
re, quod veterum simplicior methodus, simplicibus medica-
mentis utendi, magno numero superet recentiora arcana &
secreta operationes, imo ita dictas quintas Essentias, con-
centrations, extracta, Alcohol, Salia Centralia, olea radica-
lia &c. Quamprimum enim hæ curiositates irreperunt, ab
eo tempore, Materiæ medicæ semper quidem auctiores pro-
diere, sed semper etiam deteriores; copiosiores, quia ste-
rilia experimenta, illis temporibus luxuriabant; deterio-
res vero, quia plurimum transcriptæ & perversis quibus-
dam tractandi methodis expositæ fuerunt. Sane ridicula
& vix audienda mihi viderur illa chymicæ in Medicinâ com-
mendatio, quod Chymia doceat principia juventia con-
centrare, & nocentia destruire, & sicuti præcones cathedra-
les gannunt, ex perniciosisissimo Veneno optimum antido-
tum producere &c. quæ sane singula, si ita etiam essent,
Medicinam non absolvunt, nisi demum medicus majori
prudencia instructus, colligere debeat, quomodo, qui, u-
bi,

bi, quantum, hæc ita præparata in usum trahenda
essent, & rectè applicanda: in hoc enim si deficit & delin-
quit Medicus, quid juvat totus ornatus chymicus, cum o-
mnibus thecis, capsulis pyxidibus & vitris.

§. XLV.

Nosse vero & intelligere chymiam, alterius quam Me-
dicæ est fori; quoniam vero à Medico, quasi de factò, si non de
jure, desideratur, quod totam naturam tam macrocosmicam
quam microcosmicam rimari debeat, cum tamen sufficiat, si
naturam microcosmi rectè intelligeret, & cum illa semper
versari possët: ita etiam contigit, ut mineralium & vegetabi-
lium tractatio per ignem in medicum forum conjecta fuerit,
& tali ratione Medicina chymica obtrusa & propagata sit.
Nosse tamen chymiam & curiosum & utile omnino est; hinc
merito prudentibus, peritis, & solertibus commendanda ex-
ercitatio: in Medicinam vero illam indiscretim sapere, ne-
que consultum neque proficuum erit, cum notitia illa modi
operandi in medicamentis non sit Medica sed physica; unde
præstat etiam in hoc studio sibi temperare, quia una talis cu-
riositas ad innumeras alias inutiles curiositates seducit, ut
tandem lapsus & præcipitium pateat in Panaceas solares,
lunares, in famosa & stupenda Bezoardica, Jovialia, Marti-
alia, in Salia & Olea metallorum, in aurum potabile, in arca-
num vitæ & mortis, in spiritum mundi, sed etiam in princi-
pem mundi, quia Diabolus est autor omnis mendacii vanita-
tis & ostentationis.

§. XLVI.

Adhuc unum verbum dicendum mihi est, antequam
pressius & propius curiositates inutiles Practicas adgrediar,
de curiositate illa maxime morbida, quæ versatur circa *Pro-
gnoses ex planetis & horoscopo* formandas. Licet quidem in
senioribus multæ inutiles curiositates occurrant, nulla tamen
ita manifesta est, quam quæ in Astrologia Judiciaria versatur,
cujus vanitatem jam multi cordati viri agnoverunt & expo-
suerunt. Et quæ non pomposa, magnaia & sesquipedalia
verba

verba de annis climacteriis vulgo exclamantur, qui non cal-
culi ducuntur, quæ non domus struuntur, quæ non lineæ
ducuntur, quæ non puncta locantur, & quos non pueros
& puellas geomantia pingunt, quos non planetarum in-
fluxus credunt, ecquis possit singulas has steriles curiosita-
tes & vanitates recensere. Placet hic allegare, quæ *Salma-
sius de annis climactericis* edisseruit, quibus vanitatem hujus
Astrologiæ judicariæ indicavit: *multi homines una clade
moriuntur, quorum diversa est generis, & gemelli quorum u-
na est generis, & unus est horoscopus, dispari vite exitu fruun-
tur atque sermone.*

§. XLVII.

Et quidni curiosum fuerit planetis certos effectus & in-
fluxus atque concursus activos affingere, in producendis cri-
sibus aliisq; excretionibus, in mutandis hominum tempera-
mentis, moribus & consuetudinibus, imo etiam ætatum mor-
bis distinguendis, in formandis diversis fermentis in parti-
bus fluidis, cum tamen Crises minime omnium actus & effe-
ctus physici aut fortuiti, sed finales & genericè ad salutem
finem intenti & destinati sint, cum hominum temperamenta
ejusmodi exactis proportionibus nitantur, omnem physi-
cum influxum siderum respicientibus, cum morbi ætatum ta-
li ordini adstricti sint, ut indiscretus concursus siderum cum
historia facti ne minima quidem circumstantia cōnecti
queat, & cum tandem excogitata illa fermenta magis suppo-
sita sint, quam realia & demonstrativa, magis imaginaria,
quam vera atque cerra; de qua re supra paucissimis verbis
aliquid diximus, quidni curiosum fuerit annos ita dictos
climactericos adscribere sideribus, cum illi anni vix nudis
physicis talibus influxibus nitantur & alterationes in ejus-
modi annis occurrentes, non ita tumultuaria & turbulenta
existent, uti vulgo quidem habentur: unde curiositates illæ
de horoscopis ipso facto & eventu refutantur; quam vani-
tatem ejusmodi curiositatis è me & cina eliminant *Fabri vira-
dicia*

dicie Astrologica & Verulamii Tr. de Aetate. Licet vero hæc inutiles curiositates in Medicina evitanda sint, tamen experientia testatur, quod propterea non ita absolute mutatio motuum macrocosmicorum in Medicina Practica contemnenda sit, dum observare licet illas sensibilitates vitales ad mutationes externas intensiores redditas, aut dum ipsum factum comprobat, quod natura decrescente Luna humores magis dimittat, quam coacervet; quo etiam jam veteres respexerunt, dum elocuti sunt: crescente Luna, crescunt humores, decrescente vero, decrescunt: quæ alteratio tam in animalibus, quam vegetabilibus abunde adverti, & annotari potest: vix vero hæc sine veritatis injuria & calumnia, planetis ita adscribi potest, ut causæ efficienti & activæ. In qua propterea consideratione judicio & discretionem opus est: quod etiam referri debet observatio illa historica, dum in subjectis sensibilioribus morbo quodam sensibili & quidem acuto decumbentibus alterationes quædam deprehendi possunt, quando insigniores mutationes in macrocosmo occurrunt: ubi mihi exemplum constat de viro quodam honesto, qui toties modo majorè modo minorem alterationem consuetæ sanitatis experitur, quoties Ecclipsis solis occurrit, quo pertinet *Observatio 83. Cent. 1. A. N. C. Conf. Illustr. Schrökiæ descriptio constitutionis Epidem. August. Anno 1701.* Qui vero potestatem sanationis activam ex justa motuum tum animalium, tum etiam vitalium indole intelligit, experietur, quo meliori jure phænomena talia non materialibus alterationibus & corporeis causis, neque physicis motibus adsignet, sed ex Theoria sensationis firmiori & magis, rationali nexu eadem exponat & commonstret.

S. XLVIII.

Inutilem & ægram curiositatem in medicina illam etiam appello, quæ *Uroscopie & Uromantie* nimium & ultra limites sanæ rationis intenta est: quamquam vero ab hac sterili curiositate viri cordati jamjam multo studio non modo

ab.

abstineant, sed & dehorrentur, dignum tamen est, quo alii etiam manum admoveant, ut deceptiones tales & Medicina proscribantur: varii enim huic negotio inhaerent lucri causa, eo ipso vero & sibi & arti suae stigmata ignominiae inurunt: absonum etiam est in omnibus morbis Urinam inspicere, quamquam Uroscopia & Uromantia non penitus explodenda sit, sed in Febribus, primarum viarum vitiis, renum & vesicae affectibus, afflictionibus catarrhalibus & paucis aliis morbis ad Pathologiam medicam collata & applicata aliqualem utilitatem conferat: non vero praestat plane ridiculis circumstantiis inhaerere, quale ridiculum Uromantiae exemplum descripsit *Valentini Dec. II. an. 4. obs. 96.* & qualem deridendam Uroscopiam, quam tamen serio commendat, *Helmontius* declamat in *Hydrophobia*, quasi in Urina catelli stultent qui seminum & inquinamentum virulentum a cane rabido hominibus insinuarum prodere creduntur & falso supponuntur. Ast quis omnibus hisce fabulis sese immisceat, conferenda potius erunt quae pro Medicina hujus curiositatis sterilis, tradidit *Excell. DD. Praeses Diss. de Uroscopia & Uromantia usu & abusu.*

§ XLIX.

Ordo nunc postulat, ut paullo pressius practicas quasdam sed inutiles curiositates attingam, quae medela quadam seu emendatione indigent. Quid vero curiosius est in Medicina practica, quam indiscretim *alterare & corrigere* velle sine subordinata evacuatione, i. e. nudae humorum intemperiei & dyscrasiae seu vitiosae qualitati immutandae, meliorandae & corrigendae omnem operam adhibere, & animum ad tot species salinum inimicorum, & acidi modo fixi modo volatilifati, applicare, atque salibus irretiendis, captandis, involvendis, in succum & sanguinem iterum convertendis, aut acidis nimium fixis attenuandis & colliquandis, volatilibus vero sigendis & incrassandis, tot suspectis aculeis, salinis, stimulantibus deliniendis, obrundendis, aut plane desfringendis & hebetandis, speculationes intendere aut operam

navare: hæc talia in Praxi Medica pro cynofura aut prors
 & pappi æstimare & tractare, est inutilem curiositatem se-
 ctari, propterea quia causæ indicantes sunt meræ specula-
 tiones, persuasiones & opiniones, uno nomine figmenta, re-
 spectu universalioris illius pathologicæ seu ætiologicæ de-
 ductionis, quasi suppositiones tales constituant generalem
 causarum morborum fontem: si vero hæc etiam ita essent,
 quod tamen in tali generali respectu constanter nego, cui
 insui interservient tales operosæ aut multoties dubiæ, dico tales
 recensitæ, alterationes & correctiones? nonne melius esset
 quascunque impuritates, cujuscunque etiam essentia essent,
 tempestivè evacuare, quam dubie alterare; nunc vero cum
 ejusmodi alterationibus res ita comparata est, ut non modo
 difficulter, sed & segniter & ambigue talis correctio succe-
 dat, præmissis ubi heterogeneitates per massam sanguinis
 intimius distributæ & disseminatæ sunt, neque facile attingi
 possunt: quamcunque vero alterationem humorum utilem
 æstimo, illa ita fiat, necesse est, quo tempestiva & conve-
 niens impuritatum evacuatio subordinari queat: ubi tamen
 specifica, sed vera talia, non effecta non nomine solum talia,
 exceptionem suam obtinent, quæ alterationem quandam
 præstant sine evacuatione, testimonio remedii specifici ano-
 malias circa Venam Portæ procedentes, aut Epilepsiam, aut
 spasmos contumaciores, aut ictum scorpionis, aut morsus ab
 animalibus rabidis, aut venenosis commissos &c. curantis: an
 vero ad Kergeri & Helmontii jactationem tale alterans fe-
 brifugum in rerum natura sit, quod sine respectu ad typum
 febris ejusque successum, aut diem progressus & durationis,
 quin citra respectum evacuationis congruæ Febrem talem
 percurret, merito Excell. DD. Præses in Diff. de Preparatio-
 ne corporis Therapeutica dubitavit.

§. L.

Damnanda etiam est illa curiositas, quam illi exercent,
 qui acceleratam & præcisam curationem morbi, dolorum
 miu.

mitigationem & restitutionem velut *certe horæ*, ad minimum *diei*, adstrictam, *promittunt*, & cito (sed non tuto & jucunde, quod etiam non consentitur) curam pollicentur: hisce pro præstanda tali temeraria pollicitatione inserviunt vulgo OVA, sed tam suspecta, qualia vulgo à gallo gallinæo deposita Basiliscum continentia & emittentia finguntur. nimirum Opiata, Volatilia, Adstringentia; & placet hic allegare ex *Bartholini Act. Hafn. Vol. 3. p. 16.* Hannemanni verba de Opio: *ego sum in hac heresi, quod si detur Medicina universalis, tum sanæ opium est, nam ex hoc ad omnes humani corporis passiones tutissimum remedium componi valet:* quo pertinet aliorum ridicula exclamatio: *ego medicinam abnegarem, se opium non esset!* hoc est illud arcanum sine quibus multi esse nolunt, & quamquam varii in defensionem horum remedium ad illud provocent, quod clava Herculis, requirat manus Hercules, est tamen etiam notandum, quod non nisi unus recensatur Hercules, quis vero ille sit aut fuerit & dubitant & ambigunt historici & mythologi; imo ne ego quidem vel Democratis lucerna talem me invenire posse spero, qui cum hisce remediis tribus heroicis ad trivialem methodum multas fidas victorias reportarit, ut nihil dicam de Clade cum iisdem inducta: nam tales Herculis cothurnos, uti quidem habentur, omnibus aptare, alienum esset: sed non possum de re tam fontica plura proferre, ob multa alia quæ adhuc restant, & ob angustiam præfixi spatii,

§. LI.

Taxanda proinde est illa ridicula & sterilis curiositas, quando speculatores tales ab ægrotantibus de indole & causis morborum suorum interrogati, ex perversa & luxuriosatum discurrendi, tum etiam philosophandi libidine *speciosas* tales tricas & abstrusas *ætiologias* proferunt atque inaudita, incredibilia, impossibilia & imperceptibilia recensent & declamant, partim per speciem detestandæ ostentationis, partim ne nihil dixisse, aut affectum non intellexisse vide-

Videantur: unde frustra quidam & ad nauseam ægrotantium de particulis acidis, corrosivis, sulphureis, stimulantibus, irritantibus, vellicantibus, pungentibus, rodentibus, genus nervosum offendentibus & aculeis suis lædentibus, de acrimonia scorbutica (quæ quidem famosa est fabula) de obstructione minorum valorum, von Verstopfung des kleinen Geäders, de obstructione Mesenterii, von Verstopfung des Großes, de defectu aut inordinato motu spirituum, de tumultu spirituum, de obstructione & denegato influxu spirituum, de motu obliquo aut gyratorio spirituum, de sanguine volatili, & quæ talium gerrarum plures adhuc reperiuntur, garrunt; qualem ridiculam explicationem morborum coram ægrotis merito explodit *Lenilius in Jatrochomat. Theor. Pract.* quo loco accensenda est illa historia, quam *Rivinus in Diss. de Spiritu hominis vitali* refert, & quam *Lenilius* illo tractatu repetit, ubi curiosus talis speculator semellâ hysterica multum sputanti interdixit, ne a deo frequenter salivam effunderet, cui ob rationem & causam interrogatus, respondit, quia multos spiritus vitales excernat, quam lepidam opinionem femina patiens merito deridebat. Ejusmodi itaque conditionis sunt tales curiosæ & scrupulosæ philosophiæ; unde potius præstat morbos quacunquæ possibili simplicitate describere, & quantum ad notitiam ægrotantium pertinet explicare, minime vero in diffusas & obscuras philosophiæ & Pathologias descendere: quamquam hic etiam aliquid curiositati ægrotantium condonandum sit, dum citra omnem utilitatem & solatium in morborum suorum fiendi modum frustra inquirunt, quæ notitia magis ad medicum pertinet quam patientem; ægrotantis vero interest, quo modo adstante divina gratia curetur & restituatur: quo etiam pertinet illa perverla quorundam ægrotorum curiositas, quo suis morbis proprio ausu, citra omnem tamen intellectum nomina certa imponunt v. g. Ich habe eine grosse Säure im Magen, Scorbutisch Geblüth, Scharff Geblüth, das malum hypochondria-

dria cum, eine Verstopfung des kleinen Gedäders, einen blöden Magen, eine higige Leber &c. &c. in quibus sterilibus curiositatibus quilibet medicus summo studio cavere debet, ne in similem curiositatem rapiatur, neve hæc talia indiscretim pro veris assumat, quæ vulgo ita obganniuntur, sed & in hoc commercio cum ægrotantibus prudenter versetur, ne ignominia & derisioni se exponat.

§. LII.

Magna & multa facilis & inutilis curiositas committitur in Medicina Practica cum *multiplicatione & multitudine remediorum*; non pauci sane in hanc sterilitatem sunt immerfi, ut credant varietatem non modo delectare, sed juvare, quin ut allerant ex officio medici esse, non uni medicamento insistere, sed multa & varia ordinare. Invaluit hæc titubatio, tergiversatio & mutatio, dum ipsum factum comprobavit, quod trivialis Materia medica promissionum & commendationum plena, sed effectuum & certitudinum vacua existat: hinc talis sterilis tot medicamentorum portentosa, ominosa & gloriosa commendatio, mater & nutrix fuit, innumerorum experimentorum; nam si in unius applicatione spes fefellit, paruit transitus & refugium ad multa alia, inde varii ad effectum *Plinii* experimenta per mortem fecerunt, & tentarunt hoc, tentarunt illud: indeque prodit Medicina Practica nudis temerariis tentaminibus operata & onerata: hic mos pro dolor occupavit nostra lustra, dum hodie non pro *πολυπραγμοσύνη* sed *εὐζυμοσύνη* habetur, si facultas suppetit varia arcana ordinandi, si hoc medicamentum nihil proficit, aliud commendandi, aut multa simul præscribendi, ita forte unum supererit, quod spem & medici & ægrotantis non frustrabitur. Tales occurrunt curiosi saltus ab uno ad alterum, qui vero etiam produnt curiosum talem Medicum magis multitudini rerum, quam veritati & certitudini studentem, quod rerum suarum incertus atque dubius sit: cuius rei & perversæ curiositatis etiam mentionem fecit *Bohnius de offic. Med. dupl.*

H

Qua-

Quare absint tales steriles curiositates, quæ artem medicam non illustrant nec obfirmant, non stabiliunt sed magis dehonestant, & consultius est paucis & fidis medicamentis insistere, quam multis atque fallacibus: quod vero fallacia sint, comprobatur effectus, unde ab uno ad alterum desultare cogitur artifex, Quo plura & multiplicia enim in morbo quodam adhibueris medicamina, eo magis ipsa indoles morbi perturbabitur, & natura individui confundetur, ut rarissime ex ejusmodi saltibus extra choream salutaris, verus & sincerus est. Etus & eventus sperandus sit: de qua re etiam egit *Excell. D.D. Præses Diss. de Multitudine remediorum.*

§. LIII.

Ridicula etiam curiositas est in *formulis conscribendis* mutandis & eleganter contarcinandis, splendorem & honorem pro Medicina affectare: sunt illi, qui ita anxie hoc artificium, ad trivialem methodum, exercendum, pro parte essentiali Medicinæ & habent & declamant: tanto magis illi commiseratione digni sunt, qui ob artificium tale prærogativam præ reliquis postulant & urgent. Quid unquam talis remediorum colluvies in unum Misce Detur, Signetur, profecerit, experientia attestabitur; ad minimum vero hoc confirmabit, quod ad essentiam rei rarissime aliquid contribuerit; quin obtigit potius ut tales speciose compositiones & miscelæ efficacium remediorum effectum utilem impediverint, majores impensas requisiverint, & non raro etiam magis obfuerint, quam profuerint; inde etiam est, cur veteres & antiquiores Medici cum simplicioribus suis medicaminibus majores fructus & usus reportaverint, quam curiosi & scrupulosi tales recentiores cum omni splendore suo, & qui propterea hoc artificium ita anxie urgere volunt, quo gustui & ad spectui mulierum & infantum satisfaciant, committunt nihilo minus tale quid, quod ad essentiam medicinæ minime pertinet, sed ad accidens ejusdem: quo vero in hac circumstantia satisfiat moribus & consuetudi-

tudinibus hominū, non opus est tali glaucomate, & gloriosa hujus artificii commendatione: etenim qui selectum materiae medicæ non modo urget, sed & possidet, experietur, quam parum indigeat hac curiosa & speciosa formularum præscriptione, & grati semper odoris, coloris, saporis, consistentiæ, imo foliorum auri intermixtionis declamatione: unde utilitas hujus artificii paucissimis comprehensa est præceptis.

§. LIV.

Quid curiosius, quidve vero lepidius est, quam in Praxi Medica anniti, quo *mulierculis placeant & satisfaciant*, eoque ipso sibi uberiorem praxin concilient, quæ mihi videtur plane ignominiosa methodus, & rationi & experientiæ medicæ tota contraria, cum utraque talia suppetant, quæ garrulitati & remedia laudandi libidini femellarum totidem contrariantur: varii vero huic curiositati strenue incumbunt, eo ipso vero artem suam magis dehonestant quam defendunt: cum artis honestatem magis promoveat dicere & agere, quæ rationi sanæ, & experientiæ rationabili & prudenti conveniunt, non quæ desideriis femellarum respondent, quæ, uti communiter curiosi, dubitantis & titubantis animi sunt, ita modo hoc, modo aliud remedii genus, urgent, quod non nisi symptomatibus morbi congruum esse potest, neglecta vero radice morbi, irrita esset omnis reliqua effeminata morborum palliatio: hisce novitatis avidis & effeminatis curiositatibus nullus prudens medicus annuat, quin patienter & prudenter has feminarum *πολυμαθείας* emendare, & sic veritati & duci atque auctori veritatis magis placere laboret, quam ejusmodi curiosis mulierculis.

§. LV.

Dicendum etiam aliquid est de curiositatibus sterilibus, in *visitationibus agrotantium*, obviis, quæ ipsam artem medicam multoties dehonestant: & quamvis ex Hippocratis monito in *libr. de dec. ornat. agrotos diligentius visita*, curatores medici multum & sufficientem (quantum quidem sperant)

rant) autoritatem jactitent, occurrunt tamen tales curiositates, quæ ipsas visitationes tandem tædiosas reddunt: vel enim patientes visitationibus obruuntur & accumuluntur sordidi lucri causa, vel benevolentiam acquirendi gratia, aut quando Medicina ut res mercenaria exercetur, accessum hominum captandi scopo, vel hæreditatem adeundi fine & quo ejusmodi fines obtineantur, non raro plures steriles curiositates simul exercentur, ut quidam vicem ægrotantis ferviliter doleant, alii aures ejusdem cum sterili solatio titillent, alii in rebus novis & curiosis aut historiis & relationibus recensendis & illustrandis operam dent, alii ad effatum *Bohnii de Decoro Medici, totas noctes insomnes penes ægrum sine necessitate ducant, nares stercoreibus admoveant, maculam illi porrigant, stragula parent, similia ministeria autoritati suæ derogantia præsentem, contemtu pariter singulis se exponant*: quæ sunt illa hujus curiositatis, summo tamen studio, evitanda consuetaria. Quin curiosum illud est, quando morbus quidam abunde constat ex relatione ad medicum delegatorum circumstantias distincte & prudenter describere accessu quodam medici onerantur, qui ipse aditus nedum medico quidem, quantum ad suam rem pertinet, utilis esse potest, nisi aliquando inutili & supervacaneo desiderio nimis anxii ægrotantis satisfacere & indulgere gestiat; quo accedit, quando superflua quadam visitatione aliqui in notitiam familiæ pervenire gaudent: quod extra orbitam & sphæram artis est, adeoque curiositatem inutilem olet: accenseo hisce & illud, quando quidam frequentes visitationes eum ob finem exercent, ut minutissimam morbi mutationem annotent, dum in morbis obscuris omnes circumstantias nosse contendunt, sed æque tam parum inde proficiunt, ac si tales curiositates omiserint: ubi iterum prudentia opus est, discernere morbos, in quibus certis diebus peculiare mutationes expectari possunt, quibus advertendis adesse debet Medicus: semper vero & ubivis tale quid committere velle, in commodum Medicinæ nihil contribuit.

Et quanta non supervacanea, inutilis & superflua curiositas committitur cum *inspectione sanguinis* e vena per sectionem educti: quamquam me non lateat, quomodo *Fessus in Jadic. de sanguine Ven. Sect. dimisso, Carvinus de sanguine, Castellanus in Phylact. phlebotom. & arteriot.* alique, ad contemplationem talem & invitaverint, & manuductiones suppeditaverint, vigent tamen in hoc exercitio tantæ curiositates, quæ credulæ vulgi & imperitorum hominum pervasioni & imaginationi satisfaciunt, unde jam ridicula hæc curiositas ita invaluit, ut ad essentiam V. Sectionis quasi referatur, quo Medicus, vel V. Sectionibus addit, vel tales qui Venæsectionem admiserunt, visitet, vel quo ipsi sanguis in domum mittatur, ut eundem inspiciat, ipsisque tandem somnium conjiciat, sive vaticinia de sanguine exponat. Quales tunc curiositates in explicando sanguine committantur, testatur quotidianus usus: unus laudat sanguinem multis spiritibus præditum, alter dolet sanguinem spiritibus carentem, alius damnat copiam particularum acidarum, acrium, coagularum, fixarum, volatiliū & sic porro, modo accusatur aëris & ætheris vel major vel minor intermixtio, & plura alia, nam quis singulas has speculationes & prædictiones enarrabit: sufficit paucis in hisce officiis se expedire, & non ultra limites rationis & experientie progredi, sed perspicue & demonstrative in hisce prædictionibus versari, & illam brevilloquentiam exercere, quam *Hippocrates in Libr. de Dec. Ord.* commendavit; quo pertinent, quæ *Bohnius de sciscitandis in specie, in off. med. dupl. exposuit.*

§. LVII.

Nimium quantum curiosi sunt, illi, qui ad *sympathetica, Magnetica, & Transplantationes* multum provocant, aut qui statim ad hæc confugiant, & speculationibus illis *Paracelsicis, Heliontijs & Archæalibus* incognitis & obscuris nimium intentu symbolismū inter spiritum mundi & spi-

ritum hominis tam anxie urgent, sed eo ipso videntibus, ut ajunt, oculis cæcutiunt, in tenebris incertis manibus palpant, & totum hoc curiosum & portentosum ædificium in arcenam fruunt, uti enim tota Sympathiæ & antipathiæ Cognitio adhuc valde obscura existit, imo multis perverſis Theoriis implicata, ita merito de ejusdem applicatione fida dubitare possumus, ni hanc crassis solum empiriis niti credere debeamus: dum vero alma benignitas divina nos non destituit talibus subsidiis methodo naturali magis conformibus, ita alienum imo turpe & temerarium esset, à tali methodo, statim ad speciosa talia obscura & abstrusa confugere, & nodum in scirpo quærere velle: qualia tentamina medicum potius aliorum consiliorum & auxiliorum inopem prodere solent: quo loco etiam brevissimis indicandum est, quod multoties talismodi curæ suspectos effectus, iniquas consecutiones, & alienos eventus inferant, consentiente & docente attenta experientia: quare tanto magis circumſpectione opus erit, ne cum damno curiositatem talem exerceamus.

§. LVIII.

Ambigo, an curiosum, an vero mercenarium vocare debeam in Medicina, ut arte tamen atque habitu cum recta ratione effectivo, *negotiarum cum rebus ad medicinam vel nihil vel parum contribuentibus*, ut pulveribus sternutatoriis, dentificiis, pro capillamentis, Tincturis dentificiis, aut ad dealbandos dentes dicatis, balsamis spissioribus ad conciliandum amœnum odorem, bacillis fumantibus, morsulis stomachicis, Trachæis, aut Tincturis pro inferendo grato odore destinatis &c. quæ cum ex curiosis inventionibus & fluant & ad curiosos fines tendant, placuit eadem merito inutilibus curiositatibus annumerare, quæ steriles curiositates, nulla plane Medicina dignæ sunt, potius è Medicinarationali explodendæ.

§. LIX.

Præterea ad perverſas curiositates Medicas refero **Luxum**

xum illum gloriosum & speciosum per *Specifica* morbis toties & tam frequenter medendi: non quidem denego existentiam specificorum, quam dubiam fecit *Ludovici*, sed improbo luxum illum, & superfluam specificorum declamationem, dum talia remedia, non tanto numero constant, quanto à nimis superstitiosis specificorum fautoribus allegantur, aut ad minimum ut specifica recensentur; nam medicamenta generalia appellare velle specifica, contra omnem indolem specificorum dictum esset v. g. de Opio, aut China asserere velle, quod sint specifica remedia, alienum imo falsum esset. Unde cautione opus est, quo antea indolem effectus specifici pernoscamus, deinde remedia ita dicta prudenter examinemus, ne in specificorum tot & tantorum applicatione tantam, sed comuniter fallacem curiositatem affectemus.

§. LX.

Quidni curiositas illa appellanda fuerit, per nuda *Universalis* & *Panaceas*, morbos extirpare, velle, iisdemque, neficias, quam efficaciam generalem assignare, & illis ultro inveniendis & commendandis inhærere: cui enim innotuit & diversitas morborum & causarum & methodorum non naturalium in morbis servari solitarum, vix sibi persuadere licebit, dari tales *Panaceas*; quamvis ipsa experientia de hac re optimum testimonium ferre possit. Curiositas etiam est, quæ committitur in indifferenti laude *Thermis* & *Acidulis* vulgo attribui solita, unde alia curiositas fluit, circa commendandas & applicandas aquas vulgo foterias dictas: quod vero multa curiosa in hoc negotio occurrant, inelarescit ex consensu medicorum ipsorum, in examinandis, describendis & commendandis talibus aquis occupatorum: ut propterea maxima prudentia opus sit: ne vulgari & universali harum aquarum panegyrico temere subscribamus, sed ipsam indolem morbi, constitutionem subjecti, & efficaciam aquarum per experientiam jam annotatam discernamus, indeque iudicemus, quomodo invicem convenient vel dissonent.

§. LXI.

Ita etiam nihil aliud quam inutile curiosum erit tam *scrupulosam* & exquisitè medicam *Dietam* ordinare velle: taxavit hunc errorem *Excell. D. D. Præses tam in Observ. Holenf. de felicis Diæta*, quam in *Disp de Diætâ* nam qui quasi ad stateram Diæticè vivere cogitant, multis damnis sese subjiciunt, & in ordinaria sua firmitate & actuum energeticorum & Synergeticorum vitalium præstantia, eximie sese enervant, ut ad perferenda alias consueta plane inepti reddantur ejusmodi homines. Quo etiam pertinet nimis *scrupulosum Regimen*, nam experientia attestatur, quod, quo magis delicatuli aëri sese subtrahunt, i. e. aeris mutationes singulas anxie expavefcunt, & mera pericula metuunt, eo magis ad subundas aeris mutationes sensibilis tandem reddantur, imo eo frequentius & citius tales à levissimæ mutatione alterentur & offendantur.

§. LXII.

An tandem curiositates tales in *Methodo Præservatoria* occurrant, nullum dubium est; nam quæ vulgo balsamationi sanguinis, restiurationi & exhilarationi spirituum, roborationi generis nervosi, edulcorationi impuritatis & acrimonie sanguinis, defensionis cordis à malignitate, conservatio- ni virium, confortationi vis matricis, elaterum humanorum, &c. dicantur, multoties abundè talem inutilem curiositatem olent, ut propterea congrua præservatio ex rebus, quæ sunt facti, non nudæ possibilitatis, prudenter inveniendæ & dextre ordinandæ sit.

Et hisce paucis, quasi in compendio (nam brevis esse mecum consti- tui) has curiositates exposui, & quomodo illis medicina inveniendæ & ferenda sit indicavi. Confiteor ipsè, quod multa adhuc de hac materia dicenda suppeterent, sed non plura proposui, neque plura promisi: spero vero me proposito meo satisfecisse. Unde Deo duci & auctori veritatis humillimas & devotissimas grates persolvo pro præstito suo adjutorio in exponenda utili hac materia, quem etiam supplex veneror, velit ultro clementia sua huic veritati ita adfiteri, quo in Medicina uberrimum fructum ferat, & omnem sterilem *πολυπράγμοσύνην* perpetuo arceat & excutiat, utilitatem vero semper protegat atque defen- dat.

Errata: Pag. 5. lin. 24. 25. lege Thaleri. p. 8. l. 3. l. fructuosa. p. 11. l. 5. l. mathematicam. p. 28. l. 2. l. directorii. p. 29. lin. 9. l. machinis. p. 42. l. 5. l. ungula. p. 43. l. 3. l. rei intenti. p. 46. l. 26. l. fortita & na- cta. p. 47. l. 6. l. ad. l. 23. 24. l. ophthalmicorum. p. 49. l. 3. l. ex- quisitas. p. 50. l. 28. l. curiositate. p. 51. l. 1. l. climaæticis. l. 23. l. connecti. l. 24. l. magis.

S. D. G.

Halle, Diss., 1714 LII-2

ULB Halle

001 800 434

3

sb.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
De
MEDICINA
MEDICINÆ CURIOSÆ

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
PRINCIPE BORVSSIÆ, MARCHIONE BRAN-
DENBURGICO, RELIOVA;
GRATIOSO FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,
PRÆSIDE

DN. GEORGIO ERNESTO STAHL,
CONSIL. AUL. ET ARCHIAT. REG. MED. ET RER. NATU-
RAL. PROFESSORE PUBL. ORDIN. ACAD. NAT. CUR. COLLEG.
LONGE DIGNISSIMO,
DN. PATRONO, PRÆCEPTORE, AC PROMOTORE SUO
omni Observantiae atque Honoris cultu statem colendo,

PRO GRADU DOCTORIS,
Summisque in Arte Medica Honoribus, Insignibus, ac Privilegiis
Solenni obtinendo more Majorum

Ad d. Februar. MDCCXIV. horis ante & pomeridianis
IN AUDITORIO MAJORI
Publico Eruditorum examini submittit
Autor & Respondens

JOHANNES FRANCISCUS DONZELINA
Genevensis,
MEDICINÆ PRACTICUS

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
Literis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typogr.